

Modeling Stakeholder Interactions in the Oilseeds Sector's Food Security Using a Problem Structuring Approach

Sajjad Sheikh Olia Lavasani

Ph.D. Candidate, Department of Industrial Management, Faculty of Management and Economic, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. E-mail: sajjad.lavasani@modares.ac.ir

Mahmoud Dehghan Nayeri *

*Corresponding Author, Associate Prof., Department of Industrial Management, Faculty of Management and Economic, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran. E-mail: mdnayeri@modares.ac.ir

Abstract

Objective

Food security holds such strategic significance that ensuring it plays a pivotal role in a nation's economic and political self-reliance. The growing reliance on foreign governments for essential food supply considerably undermines a country's political and economic leverage on the global stage. Regrettably, Iran finds itself grappling with over 90 percent dependency on the oilseeds sector, consequently amplifying the nation's susceptibility. Thus, the current study addresses this critical concern, vital for a nation's sustenance. Accordingly, this study comprises the development and cultivation plan of oilseeds in the Islamic Republic of Iran intending to portray a deep-rooted power system that has been formed in the food security system that hinders the optimal implementation strategies. Consequently, the paper aims to provide a model of key stakeholders in the field of food security by employing the Problem Structuring Method (PSM), in search of better analysis of policies and supporting strategies.

Methods

The study employs stakeholder analysis to introduce the actual stakeholders followed by cognitive mapping, considering the chaotic nature of the issue and structuring the problem for providing an agreed and committed solution. To this aim, FC mapper software is employed for concept mapping, interrelation, and important analysis. Oilseeds Stakeholders were chosen according to the library research method and upstream documents. It was followed by semi-structured interviews with 25 food security experts who have been selected through snowball sampling, for structuring the mentioned stakeholders in a comprehensive model.

Results

First, in the qualitative part, according to documents a list of 90 stakeholders was proposed. Then, Through the process of conducting expert interviews and utilizing

cognitive mapping, while also taking into account additional factors like the objectives, responsibilities, and authorities of the relevant stakeholders, the aim was to ascertain the outcomes of the oilseed development and cultivation plan. Also, the degree of influence, effectiveness, and centrality of all influencing factors were determined which declares their priority as well. Accordingly, the Iranian Ministry of Agricultural is the most influential stakeholder with a value of 0.67, and food security and economic independence with a value of 0.51 is the most influential outcome among other outcomes.

Conclusion

The research focuses on the systematic formulation of the oilseed cultivation challenge in Iran, culminating in the development of a model to recognize stakeholders, delineate their objectives, responsibilities, and authorities, and analyze the ramifications of the implementation plan using the PSM. Identifying stakeholders as well as their power and interest, goals, and consequences, in a comprehensive model leads to significant implications for the management and maki-policy of the food security system and plays a more effective role in improving the conditions. The obtained outcomes were endorsed and utilized by the Hekmat Institute of Research Policy and Strategic Studies, which provided financial backing for the study.

Keywords: Cognitive map, Food security, Interactions modeling, Oilseeds, Problem structuring, Stakeholder analysis.

Citation: Sheikh Olia Lavasani, Sajjad & Dehghan Nayeri, Mahmoud (2023). Modeling Stakeholder Interactions in the Oilseeds Sector's Food Security Using a Problem Structuring Approach. *Industrial Management Journal*, 15(3), 411-446. (in Persian)

Industrial Management Journal, 2023, Vol. 15, No 3, pp. 411-446

Published by University of Tehran, Faculty of Management

<https://doi.org/10.22059/IMJ.2023.351740.1008006>

Article Type: Research Paper

© Authors

Received: November 28, 2022

Received in revised form: June 21, 2023

Accepted: June 25, 2023

Published online: October 21, 2023

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مدل سازی تعاملات ذی نفعان کلیدی امنیت غذایی در بخش دانه های روغنی با رویکرد ساختاردهی مسئله

سجاد شیخ علیا لواسانی

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: sajjad.lavasani@modares.ac.ir

محمود دهقان نیری *

* نویسنده مسئول، دانشیار، گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. رایانامه: mdnayeri@modares.ac.ir

چکیده

هدف: امنیت غذایی یکی از مسائل راهبردی است که وابستگی یا عدم وابستگی در تأمین آن، در استقلال اقتصادی سیاسی کشور نقش عمده ای ایفا می کند. متأسفانه کشور ما در بخش دانه های روغنی با وابستگی بیش از ۹۰ درصدی مواجه است که این مسئله، کشور را در حوزه اقتصادی برای تأمین امنیت غذایی و ملی وابسته می کند. این موضوع استقلال کشور را هدف قرار داده است و پرداختن به آن در قالب پژوهش حاضر، اولویت بسیار زیادی دارد. در این راستا، مطالعه حاضر با ارائه مدلی مطلوب برای شناسایی ذی نفعان، اهداف، وظایف و اختیارات آن ها و پیامدهای اجرای طرح توسعه و کشت دانه های روغنی با رویکرد ساختاردهی مسئله، می تواند به تحلیل بهتر سیاست ها و حمایت از استراتژی های (تدوین و اجرا) طرح توسعه و کشت دانه های روغنی در سطح ملی منجر شود.

روش: در این پژوهش با بهره گیری از روش تحلیل ذی نفعان، به شناسایی ذی نفعان این مسئله پرداخته شد. با توجه به ماهیت آشفته مسئله و تأکید بر ساختاردهی مسئله، از تکنیک نگاشت شناختی استفاده شد. بدین منظور از نرم افزار FCMapper برای ترسیم مفاهیم و تحلیل روابط میان آن ها و همچنین ارائه تحلیل های اهمیت استفاده شد. ذی نفعان حوزه دانه های روغنی، مبتنی بر روش کتابخانه ای با مطالعه متون مربوطه و اسناد بالادستی استخراج شدند. طراحی مدل و ساختاردهی به ذی نفعان و بازیگران با استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته با ۲۵ نفر از خبرگان حوزه امنیت غذایی انجام شد که این افراد با روش نمونه گیری گلوله برفی و حصول اشباع نظری انتخاب شدند.

یافته ها: در مرحله اول، در بخش کیفی با مطالعه اسناد و منابع کتابخانه ای، فهرست ۹۰ عاملی از ذی نفعان شناسایی شد. در مرحله بعد با مصاحبه از خبرگان و تشکیل نقشه های شناختی از آن ها، سایر عوامل از قبیل اهداف، وظایف و اختیارات ذی نفعان اصلی و پیامدهای اجرای طرح توسعه و کشت دانه های روغنی احصا شد. همچنین میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری و مرکزیت هر یک از این عوامل به دست آمد. بدین ترتیب، اولویت هر یک از عوامل شناسایی شده، بر اساس میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری و همچنین، درجه مرکزیت مشخص شد؛ برای مثال، وزارت جهاد کشاورزی با مقدار ۰/۶۷ تأثیرگذارترین ذی نفع و امنیت غذایی و استقلال اقتصادی با مقدار ۰/۵۱ نقش تأثیرپذیرترین پیامد را در بین سایر پیامدها دارد.

نتیجه گیری: در این پژوهش به ساختاردهی مسئله آشفته و ناموفق طرح توسعه و کشت دانه های روغنی در کشور و ارائه مدلی مطلوب برای شناسایی ذی نفعان، اهداف، وظایف و اختیارات آن ها و پیامدهای اجرای طرح با رویکرد ساختاردهی مسئله پرداخته شد. با مشخص شدن ذی نفعان با اهمیت و تأثیرگذاری و تأثیرپذیری اهداف و پیامدها، به طبع شناسایی و مدل سازی آن ها، می تواند

دلالت‌های چشمگیری برای مدیریت و سیاست‌گذاری نظام امنیت غذایی داشته باشد و نقش مؤثرتری در بهبود شرایط ایفا کند. شایان ذکر است که پژوهشکده سیاست پژوهشی و مطالعات راهبردی حکمت، از نتایج پژوهش حمایت کرده‌اند و مدل پژوهش توسط خیرگان مجموعه تأیید و بهره‌برداری شده است.

کلیدواژه‌ها: امنیت غذایی، تحلیل ذی‌نفعان، دانه‌های روغنی، ساخت‌دهی به مسئله، مدل‌سازی تعاملات، نگاهت‌شناختی.

استناد: شیخ علیا لواسانی، سجاد و دهقان نیری، محمود (۱۴۰۲). مدل‌سازی تعاملات ذی‌نفعان کلیدی امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی با رویکرد ساختاردهی مسئله. مدیریت صنعتی، ۱۵(۳)، ۴۱۱-۴۴۶.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۰۷

تاریخ ویرایش: ۱۴۰۲/۰۳/۳۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۰۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۷/۲۹

doi: <https://doi.org/10.22059/IMJ.2023.351740.1008006>

مدیریت صنعتی، ۱۴۰۲، دوره ۱۵، شماره ۳، صص. ۴۱۱-۴۴۶

ناشر: دانشکده مدیریت دانشگاه تهران

نوع مقاله: علمی پژوهشی

© نویسندگان

مقدمه

امنیت غذایی^۱، به معنای دسترسی تمام مردم به غذای سالم و کافی در تمام اوقات سال برای زندگی سالم و مولد است (بابو، گاجانان و سانیا^۲، ۲۰۱۴). امنیت غذایی به دو شرط اساسی نیازمند است؛ اول، حصول اطمینان از عرضه کافی مواد غذایی و دوم، اطمینان از توانایی دسترسی کافی هر خانوار به مواد خوراکی کافی (قاسمی، ۱۳۷۷). ناامنی غذایی در جامعه پیامدهای نامطلوبی شامل افزایش هزینه‌های درمان و کاهش توانمندی‌های ذهنی و جسمی افراد را به دنبال دارد. به این ترتیب، اعمال سیاست‌های فعال توسط دولت، به منظور کاهش فقر و بهبود امنیت غذایی ضروری است (حداد، کندی و سالیوان^۳، ۱۹۹۴).

پس از جنگ جهانی دوم و شکل‌گیری جنگ سرد میان بلوک شرق و غرب، ادبیاتی تحت عنوان استعمار فرانسه با ابعاد مختص به خود شکل گرفت که سبب مطرح‌شدن ادبیات و تعریف جدیدی از سلطه‌گری و سلطه‌پذیری شد. بروز تغییرات بنیادین در سبک زندگی مردم و تغییر در مراودات بین‌المللی، باعث شد که مفهوم امنیت همچون گذشته، به چند حوزه خاص محدود نماند؛ اما در همه این مفاهیم، یک اتفاق نظر کلی وجود دارد. بنا بر تعریف دایره معارف بین‌المللی علوم اجتماعی، امنیت عبارت است از: توان ملت در حفظ ارزش‌های داخلی از تهدیدهای خارجی. سازمان ملل امنیت را وضعیتی می‌داند که در آن، کشورها هیچ‌گونه خطر حمله نظامی، فشار سیاسی یا اقتصادی را احساس نمی‌کنند و آزادانه توان گسترش و توسعه خود را دارند (طزرجی و نظری رباطی، ۱۳۹۵).

برآوردهای گزارش سال ۲۰۱۹ فائو نشان می‌دهد که چشم‌انداز ریشه‌کنی گرسنگی تا سال ۲۰۳۰، مطابق سند توسعه پایدار سال ۲۰۱۵ سازمان ملل، نه تنها دور از انتظار است؛ بلکه روند گرسنگی در جهان رو به تزايد است و در سال ۲۰۰۰، نزدیک به ۶۹۰ میلیون نفر از جمعیت جهان گرسنه بودند و در هر سال ۱۰ میلیون نفر به آن اضافه می‌شود. بر حسب داده‌های تازه در دسترس، تعداد افراد تحت‌تأثیر گرسنگی در سطح جهان، از سال ۲۰۱۴ به آرامی در حال افزایش است (سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی^۴، ۲۰۱۹). در سال ۲۰۱۹، تقریباً از هر ده نفر، یک نفر در جهان در معرض سطح شدید ناامنی غذایی قرار داشت. اگر روندهای اخیر ادامه یابد، تعداد افراد تحت‌تأثیر گرسنگی تا سال ۲۰۳۰ از ۸۴۰ میلیون نفر عبور خواهد کرد. این سناریو هشداردهنده‌ای است، حتی بدون در نظر گرفتن تأثیرات احتمالی همه‌گیر بیماری کرونا^۵. اگرچه انتظار می‌رود، کرونا چشم‌انداز کلی امنیت غذایی و تغذیه را بدتر کند (سازمان توسعه همکاری‌های اقتصادی، ۲۰۲۱). شیوع بیماری کرونا دسترسی به غذا را به دلیل مشکلات مالی برای خرید غذا تهدید می‌کند. فقیرترین خانوارها، حدود ۷۰ درصد از درآمد خود را صرف غذا می‌کنند و کرونا امنیت غذایی آن‌ها را به‌ویژه در برابر شوک‌های درآمد، آسیب‌پذیر می‌کند (لابورد، مارتین و ووس^۶، ۲۰۲۰). رشد روزافزون جمعیت نیز مسئله مهم دیگری است که مشکل کمبود غذا را روز به روز حادتر می‌کند (ویلر و فون براون^۷، ۲۰۱۳). جنگ در اوکراین، تنش‌های موجود در بازار

1. Food safety (security)
2. Babu, Gajanan, & Sanyal
3. Haddad, Kennedy & Sullivan
4. Organization for Economic Co-operation Development
5. COVID-19
6. Laborde, Martin, & Vos
7. Wheeler & von Braun

کالاهای کشاورزی را تشدید کرده است. از اواخر سال ۲۰۲۱، قیمت‌های کالاهایی مانند غلات و روغن‌های گیاهی، به بالاترین حد خود رسیده است و حتی در سطح بحران جهانی، قیمت مواد غذایی در بیش از یک دهه پیش نیز فراتر رفته است. اکنون، تهاجم نیروهای روسی به اوکراین قیمت‌ها را حتی بالاتر برده است. این امر بیش از همه، بر کشورهای وابسته به واردات در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و آفریقای جنوب صحرای تأثیر گذاشته است (گلابن و همکاران^۱، ۲۰۲۲).

با توجه به نقش امنیت غذایی در تحکیم امنیت ملی و عدم موفقیت در رسیدن به اهداف طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی، پرداختن به طرح بدون شناسایی و درک موقعیت هریک از بازیگران و نقش‌آفرینان این حوزه، به‌ویژه در بخش دانه‌های روغنی که تبدیل به پاشنه آشیل کشاورزی و امنیت غذایی در کشور شده است، اجتناب‌ناپذیر است و باید با استفاده از رویکرد ساختاردهی به مسئله، به شناخت و درک مسئله پیچیده مبادرت کرد؛ از این رو در پژوهش حاضر با استفاده از ترکیب دو روش تحلیل ذی‌نفعان و نگاشت‌شناختی، به شناسایی ذی‌نفعان و شناخت نقش هر یک از آنان در این زنجیره و همچنین پیامدهای اجرای طرح پرداخته می‌شود. هدف اصلی این پژوهش عبارت است از: مدل‌سازی تعاملات دولت با ذی‌نفعان کلیدی حوزه امنیت غذایی با روش ساختاردهی^۲ به مسئله در بخش دانه‌های روغنی. با توجه به هدف اصلی پژوهش، سؤال‌های پژوهش به شرح زیر مطرح شده است:

- بازیگران و ذی‌نفعان کلیدی حوزه امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی چه کسانی هستند؟
- مدل یا مدل‌های تعاملات دولت با بازیگران و ذی‌نفعان چگونه است؟
- چگونه می‌توان مسائل حوزه امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی را ساختاردهی نمود و آن را مدل کرد؟

پیشینه پژوهش

برای ذی‌نفع تعاریف مختلفی ارائه شده است. در دهه ۱۹۷۰، مفهوم ذی‌نفع وارد ادبیات برنامه‌ریزی استراتژیک شد؛ سپس روش‌های تحلیل ذی‌نفعان در مدیریت پروژه توسعه یافت. در ادامه مدلی از سازمان و محیط آن با وجود ذی‌نفعان تدوین شد که در فرایند برنامه‌ریزی بنگاه مورد استفاده قرار گرفت. همچنین، رویکرد ذی‌نفعان در حوزه‌های تئوری سیستم‌ها، تئوری سازمان و مسئولیت‌های اجتماعی آن گسترش یافت (عضدی دیلمی، بهشاد و باقری مقدم، ۱۳۸۷). مشارکت ذی‌نفعان در فرایند خطامشی‌گذاری کاربردهای مختلفی دارد. ذی‌نفعان می‌توانند ارائه‌کننده اطلاعات برای یک خطامشی‌گذاری باشند؛ اطلاعاتی که می‌تواند جهت سیاست را تغییر دهد. تحلیل ذی‌نفعان رویکردی بسیار مهم برای افزایش امکان‌پذیری سیاسی پیشنهادهاست و انجام تحلیل ذی‌نفعان مستلزم صبر، دقت، قضاوت دقیق و توجه ویژه به تأثیرات ساختاری شکل‌دهنده منافع و موقعیت بازیگران خطامشی‌گذار در پیشنهادهاست جدید سیاستی و قدرت نسبی آن‌هاست (گیلسون و همکاران^۳، ۲۰۱۲). در ادامه به بررسی مطالعات توسعه یافته در حوزه تحلیل ذی‌نفعان و نگاشت‌شناختی پرداخته می‌شود.

1. Glauben et al.

2. Problem Structuring Methods (PSM)

3. Gilson et al.

مرادی، ولی‌نسب و عبداله‌هی (۱۴۰۲) در پژوهشی که با موضوع معرفی محورهای پژوهش و فناوری حوزه شیلات بر پایه چهار رکن امنیت غذایی انجام دادند، ذی‌نفعان حوزه شیلات را شناسایی کردند. آن‌ها با استفاده از روش تجزیه و تحلیل سوات^۱، قوت‌ها، ضعف‌ها و تهدیدها مشخص کردند. محورهای پژوهش بر مبنای ارکان چهارگانه امنیت غذایی، شامل فراهمی غذا، دسترسی به غذا، مصرف و سلامت غذا و ثبات و پایداری تعیین شد.

سلیمان نژاد، علی بیگی و صالحی (۱۴۰۰) در پژوهشی با هدف تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران، به صورت آمیخته به شناسایی ذی‌نفعان این حوزه پرداختند و بر اساس نتایج، ذی‌نفعان اصلی بیشتر از سازمان‌های دولتی چون جهاد کشاورزی، سازمان میراث فرهنگی، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری و سازمان حفاظت محیط‌زیست حاصل شدند.

خسروانی، آذر و خدادادحسینی (۱۳۹۵) در پژوهشی دیگر با استفاده از رویکرد استراتژی مذاکره و بازتاب مفاهیم، به شناسایی مشارکت‌کنندگان مسئله پرداختند و با ترسیم نمودار قدرت/علاقه، نقش هر یک از مشارکت‌کنندگان را تعیین کردند و در نهایت با استفاده از تئوری درام، مسئله تقابل بازیگران زنجیره تأمین سبز گاز را ساختاردهی کردند. اولویت‌ها و گزینه‌های تصمیم هر یک از بازیگران شناسایی شده در فاز قبلی، در یک میز مذاکره، مورد تحلیل قرار گرفت و معضلات عدم همکاری و کشمکش بین آن‌ها ارزیابی شد. در این مقاله راه‌کارهایی برای حل معضلات در مسئله تدوین استراتژی ارائه شده است.

در پژوهشی دیگر با عنوان «تحلیل ذی‌نفعان کلیدی با استفاده از ماتریس علاقه/قدرت (مطالعه موردی: طرح‌های توسعه میادین منطقه پارس جنوبی)» به دلیل عدم برآوردن انتظارات همه ذی‌نفعان، به اولویت‌بندی و همچنین دسته‌بندی ذی‌نفعان پروژه پرداخته شد تا تصویری بهتر از چگونگی ارتباط بین ذی‌نفعان و تأثیر آنان بر اجرای پروژه به دست آید. بدین منظور آن‌ها به شناسایی ذی‌نفعان مرتبط با طرح‌های توسعه میادین منطقه پارس جنوبی پرداختند و در نهایت با استفاده از ماتریس علاقه/قدرت، ذی‌نفعان را اولویت‌بندی کردند. در انتها پیشنهاد شده است که مدیران بر ذی‌نفعان کلیدی شناسایی شده تمرکز داشته باشند و با در نظر گرفتن خواسته‌ها و انتظارات این ذی‌نفعان، رضایت آن‌ها را جلب کنند تا اجرای پروژه با موانع کمتری از جانب آن‌ها مواجه شود (ابطحی فروشانی، فرصتکار، خوشنواپور و ابطحی فروشانی، ۱۳۹۴).

در پژوهشی دیگر با عنوان «ارائه مدل ارزیابی عملکرد زنجیره تأمین خدمات با رویکرد نگاشت‌شناختی فازی (مورد مطالعه: صنعت بیمه)» که بر مبنای رویکرد نگاشت‌شناختی فازی، مدلی برای ارزیابی عملکرد زنجیره تأمین خدمات (صنعت بیمه) طراحی شد، با مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساختاریافته با خبرگان صنعت بیمه، مفاهیم و مؤلفه‌های ارزیابی عملکرد زنجیره تأمین خدمات شناسایی و بر اساس دانش خبرگان، روابط بین مفاهیم را در قالب نقشه‌های شناخت فازی ترسیم شد. در نهایت، مدل این پژوهش با بلوک‌بندی نقشه ادغامی خبرگان طراحی شد. شاخص‌های مربوط به نقشه‌های شناختی، بیانگر اهمیت زیاد بلوک شده راهبردها و کیفیت خدمات زنجیره تأمین بوده است (رضایی پندری، آذر، تقوی و مقبل باعرض، ۱۳۹۳).

مصطفایی دولت‌آباد و آذر (۱۳۹۱) در پژوهشی به ابعاد مختلف تکنیک نگاشت‌شناختی پرداخته و با انتخاب مرکز آمار ایران به‌عنوان مورد مطالعه، از نگاشت‌شناختی در تهیه نقشه شناخت عملیات مرکز و ارائه طرحی برای تخصیص بودجه بر مبنای عملکرد استفاده شد که در این راستا عناصر پیوستار ورودی، فرایند، خروجی و پیامدها شناسایی و با محاسبه میزان تأثیر غیرمستقیم هر فرایند بر تحقق موفقیت آمیز پیامدها، فرایندهای مذکور از منظر تخصیص بودجه رتبه‌بندی شدند.

عارفی و عندلیب اردکانی (۱۳۹۵) در پژوهشی با استفاده از روش تحلیل محتوا ضمن تبیین مدیریت زنجیره تأمین سبز، به شناسایی متغیرهای اثرگذار و ارائه مدل GSCM پرداختند و در ادامه، روایی تم‌ها را بر اساس رویکرد SEM به‌صورت کمی سنجیدند و در نهایت با به‌کارگیری رویکرد دیمتل خاکستری، به‌عنوان یک روش نگاشت علی، مدل زنجیره تأمین سبز در صنعت فولاد را طراحی کردند. دستیابی به استانداردهای محیط‌زیست، لجستیک معکوس و طراحی فرایند سبز نمونه‌هایی از عوامل مؤثر بر مدل GSCM شناسایی شدند.

خاکباز و عیوض‌پور (۱۳۹۲) در پژوهشی با توجه به اهداف مراکز رشد فناوری در ایجاد شرکت‌های موفق، به بررسی ضرورت ارتباط با ذی‌نفعان و دلیل مشارکت آن‌ها پرداختند. به عبارت دیگر، پژوهش به بررسی شبکه ذی‌نفعان پرداخته است. قاضی نوری و محمدی (۱۳۹۲) در پژوهشی دیگر با ارزیابی ذی‌نفعان به کمک روش OFD اهتمام کردند تا بتوانند به‌خوبی نیازهای مشتری را به محصول (در اینجا نقشه جامع علمی کشور) تبدیل کنند. این پژوهش به‌طور مشخص ذیل نگاه راهبردی قرار می‌گیرد و هرچند موضوع عمومی است؛ از ادبیات بازرگانی بهره برده است.

صدرالسادات (۱۳۸۸) در پژوهشی به بررسی سه سناریو محتمل در مواجهه صنعت نفت با قانون خدمات کشوری، به شناسایی ذی‌نفعان هر سناریو پرداخت و در نهایت، راهبردهای تعامل دولت با هر دسته از ذی‌نفعان را ارائه کرد. وی در این مقاله، به‌خوبی مراحل کلی را طی کرد و از شناسایی ذی‌نفعان تا ارائه راهبردها پرداخت. تصدیقی (۱۳۹۰) در پژوهشی به شناسایی ذی‌نفعان پروژه پرداخته و آن‌ها را با استفاده از روش K-Means دسته‌بندی کرد؛ اما همان‌طور که از نام مقاله نیز مشخص است، تحلیل ذی‌نفعان در سطح پروژه‌های خاص انجام شده است.

ایزدبخش و امامی (۱۳۹۹) در پژوهشی، ذی‌نفعان طرح تحول سلامت را از طریق تحلیل ذی‌نفعان شناسایی کردند. از طریق شناسایی قدرت، منفعت، تأثیر و موضع ذی‌نفعان، مدل تحلیل ذی‌نفعان طرح تحول سلامت تدوین شد. حوزه انتخاب شده پژوهشگر و استفاده صرف از مدل تحلیل ذی‌نفعان را می‌توان از تفاوت‌های پژوهش آن‌ها با پژوهش حال حاضر برشمرد.

در پژوهشی دیگر، شیخ‌بگلو، تیمورنژاد، گیوریان و عباس‌زاده سهرن (۱۳۹۹) به بررسی موضوع شناسایی و تحلیل ذی‌نفعان سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت پرداختند. آن‌ها با استفاده از رویکرد آمیخته و تکنیک دیمتل، مهم‌ترین و تأثیرگذارترین و تأثیرپذیرترین ذی‌نفعان حوزه غذا و دارو را که مبنایی برای سیاست‌گذاری و خط‌مشی‌گذاری مناسب فراهم می‌کنند، شناسایی کردند.

در پژوهشی دیگری که در حیطه سلامت عمومی قرار می‌گیرد، گروه‌های مختلف ذی‌نفعان و نگرانی آن‌ها حول این نوع پروژه‌ها بررسی و در پایان با توجه به این نگرانی‌ها تدابیری را پیشنهاد داده شده است. تمایز اصلی این پژوهش،

عدم شناسایی ابعاد مشخصه ذی‌نفعان و همچنین رابطه آن‌ها با یکدیگر است (کریزوستومیدیس و همکاران^۱، ۲۰۱۳). نمازی و همکارانش^۲ (۲۰۱۳) در پژوهشی ذی‌نفعان را در سطوح مختلف شناسایی کردند و مشخصه‌های دیگر ذی‌نفعان، از جمله موافقت یا مخالفت با پروژه، قدرت آن‌ها و همچنین ارتباطشان با جامعه هدف که میزان موفقیت یک مداخله را تعیین می‌کند، بررسی کردند. این پژوهش از روش ذی‌نفعان به‌خوبی بهره برده است.

در پژوهشی دیگر، موضع ذی‌نفعان مختلف نسبت به طرح تحول نظام سلامت ترکیه بررسی شده است. به عبارتی این پژوهش در ارزشیابی خطمشی قرار می‌گیرد. تفاوت عمده این پژوهش با پژوهش حاضر، استفاده‌نکردن از مشخصه‌های متفاوت و چندگانه برای شناسایی ذی‌نفعان است که به نظر می‌رسد دلیل آن، ارزشیابی بودن پژوهش است. اما پژوهشگران می‌توانستند موفقیت یا میزان موفقیت طرح را با مشخصه‌های دیگر ذی‌نفعان مانند قدرت گره بزنند (آکینچی، ملاحالی اوغلو، گورسوز، و اوگوچو^۳، ۲۰۱۲).

لویس^۴ (۲۰۰۶) با استفاده از تحلیل شبکه، بازیگران حوزه خطمشی سلامت و روابط آن‌ها را شناسایی و بر روابط بین ذی‌نفعان تأکید کرد. بوانس و همکارانش^۵ (۲۰۰۴) با استفاده از مشخصه‌های ضرورت، مشروعیت و قدرت برای ذی‌نفعان که بر مدیریت نوار ساحلی نروژ، اثرگذار یا اثرپذیر بوده‌اند، به شناسایی بازیگران و ذی‌نفعان پرداختند. همچنین در پژوهشی دیگر، مشابه پژوهش قبل، سه مشخصه ضرورت، مشروعیت و قدرت، در شناسایی ذی‌نفعان حوزه مدیریت شیلات مدنظر بوده است (میکالسن و جنتوف^۶، ۲۰۰۱).

وارواسوفسکی و مک‌کی^۷ (۱۹۹۸) در پژوهشی با استفاده از چند مشخصه، به بررسی ذی‌نفعان پرداختند. این مشخصه‌ها عبارت بودند از: فعالیت ذی‌نفعان در خطمشی الکل، موضع آن‌ها، ارتباطشان با سایر ذی‌نفعان و موقعیت آن‌ها. نوآوری این پژوهش در بررسی فهم ذی‌نفعان از ابعاد مختلف خطمشی‌گذاری الکل است. آتش بهار و همکارانش^۸ (۲۰۲۱) در پژوهشی دیگر، موضوع سیاست یکپارچه رشد دوران کودکی در ایران را بررسی کردند. این پژوهش با استفاده از رویکرد ترکیبی کمی و کیفی (تحلیل محتوای کیفی برای شناسایی ذی‌نفعان بالقوه و تحلیل کمی برای ارزیابی اختیارات، منافع و موقعیت این ذی‌نفعان و ترسیم نقشه و همچنین تحلیل سه بُعدی از ذی‌نفعان)، به موضوع سلامت و امنیت غذایی پرداخته است که از نوآوری‌های پژوهش محسوب می‌شود.

در انتها و در قالب جدول ۱، خلاصه‌ای از پژوهش‌های انجام شده در حوزه تحلیل ذی‌نفعان و نگاشت‌شناختی ارائه

شده است.

1. Chrysostomidis et al.
2. Namazzi et al.
3. Akinci, Mollahaliloğlu, Gürsöz & Oğücü
4. Lewis
5. Buanes et al.
6. Mikalsen & Jentoft
7. Varvasovszky & McKee
8. Atashbahar et al.

جدول ۱. مروری بر پیشینه پژوهش و مقایسه آن با پژوهش حاضر

نویسندگان	روش‌شناسی	ابزار مورد استفاده	حوزه مطالعاتی
مرادی و همکاران (۱۴۰۲)	روش تحلیل ترکیبی (شناسایی و تحلیل ذی‌نفعان و استفاده از روش تجزیه و تحلیل سوات)	بررسی اسناد بالادستی	معرفی محورهای پژوهش و فناوری حوزه شیلات بر پایه چهار رکن امنیت غذایی
نیاکان و خدیور (۱۴۰۱)	روش تحلیل محتوا و تحلیل ذی‌نفعان	استفاده از ابزار پرسش‌نامه استراتژی پیمایش	صنعت بیمه کشور
دهقانی، حقیقت نائینی و زبردست (۱۴۰۰)	روش تحلیل ذی‌نفعان (ماتریس قدرت، منفعت)	استفاده از ابزارهای کمی (آمار پارامتریک) و کیفی (مصاحبه نیمه‌ساختاریافته)	توسعه شهری دانش‌بنیان (شهر اصفهان)
شیخ بگلو و همکاران (۱۳۹۹)	آمیخته به صورت کیفی - کمی با استفاده از تکنیک دیمتل	از طریق مصاحبه	شناسایی و تحلیل ذی‌نفعان سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت
ایزدبخش و سید مجتبی امامی (۱۳۹۹)	روش تحلیل ذی‌نفع با رویکرد کیفی	از مآخذ اینترنتی، مکتوب و مصاحبه	طرح تحول نظام سلامت
آتش‌بهار و همکاران (۲۰۲۱)	روش تحلیل ترکیبی (تحلیل محتوای کیفی برای شناسایی ذی‌نفعان بالقوه و مطالعه کمی برای ارزیابی اختیارات، منافع و موقعیت این ذی‌نفعان و ترسیم نقشه و همچنین تحلیل سه بُعدی از ذی‌نفعان)	از مآخذ اینترنتی، مکتوب (گزارش‌ها و اسناد) و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پرسش‌نامه	سیاست یکپارچه رشد دوران کودکی در ایران (سلامت و امنیت غذایی)
حیدری، سیدین، جعفری و دهنوايه ^۱ (۲۰۱۸)	روش کیفی به صورت ترکیبی (تحلیل تأثیر و همبستگی)	روش جمع‌آوری داده از طریق مصاحبه و تحلیل با جدول تحلیل ذی‌نفع	شناسایی و تحلیل ذی‌نفعان سیستم بیمه‌ای کشور
پژوهش حاضر	ترکیب روش تحلیل ذی‌نفعان و نگاشت‌شناختی	اسناد، پرسش‌نامه و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته	بررسی سیاست‌های حمایتی، نظیر طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی در کشور، شناسایی مهم‌ترین ذی‌نفعان طرح، اهداف وظایف و اختیارات آن‌ها و پیامدهای اجرای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی

با نظر به بررسی و مرور ادبیات و پیشینه پژوهش، اکثر پژوهش‌های انجام شده از طریق تحلیل ذی‌نفعان، فقط به شناسایی ذی‌نفعان اصلی موضوعات اکتفا شده و در عمل، اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان و پیامدهای ناشی از آن شناسایی نشده و خلأ آن، در سیر تکامل روش تحلیل ذی‌نفعان، بسیار مشهود است. در مقایسه با

مطالعات و پژوهش‌های دیگری که با روش تحلیل ذی‌نفع ارائه شده است، می‌توان گفت این پژوهش امتیازهای مختلفی دارد. مطالعات ذکر شده در پیشینه، هیچ کدام در زمینه طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی صورت نگرفته است. از این رو این متمایزترین ویژگی این پژوهش است که به مدل‌سازی ذی‌نفعان در ارتباط با طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی پرداخته است. البته در مقاله شیخ‌بگلو و همکاران (۱۳۹۹) به شناسایی و تحلیل ذی‌نفعان سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت پرداخته شده است؛ اما به صورت مستقیم، ذی‌نفعان مرتبط با امنیت غذایی، به‌ویژه در زمینه دانه‌های روغنی تحلیل نشده‌اند. یا در دیگر مقاله آتش بهار و همکاران (۲۰۲۱) ذی‌نفعان حوزه سیاست یکپارچه رشد دوران کودکی در ایران (سلامت و امنیت غذایی) شناسایی شده؛ اما به صورت مستقیم به ذی‌نفعان بخش امنیت غذایی اشاره‌ای نشده است. مقاله مرادی و همکاران (۱۴۰۲) با استفاده از روش تحلیل ذی‌نفعان و به کمک تحلیل سوات، ذی‌نفعان حوزه شیلات، بر پایه چهار رکن امنیت غذایی شناسایی شده؛ اما به ذی‌نفعان حوزه دانه‌های روغنی اشاره نشده است. وجه تمایز دیگر، ارائه مدل ترکیبی نگاشت‌شناختی با تحلیل ذی‌نفعان است. چیزی که در بیشتر مقاله‌ها به آن توجهی نشده است. مقاله‌های یادشده، بیشتر هدف خود را بررسی چند مشخصه از ذی‌نفعان قرار داده‌اند و با تحلیل همان مؤلفه در نسبت همه ذی‌نفعان، به نتیجه‌گیری و تحلیل پرداخته‌اند. تنها به نظر می‌رسد دو مقاله حیدری و همکاران (۲۰۱۸) و نیاکان و خدیور (۱۴۰۱) کمی جامع‌تر مدل‌های محدودی ارائه کرده‌اند. در مقاله ایزدبخش و امامی (۱۳۹۹) فقط از طریق روش تحلیل ذی‌نفع با رویکرد کیفی، به شناسایی و اولویت‌بندی ذی‌نفعان با استفاده از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت اقدام شده است که بسیار از حیث روش تحلیل ذی‌نفعان به پژوهش حاضر نزدیک است؛ اما این پژوهش با استفاده از تکنیک نگاشت‌شناختی به شناسایی اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان و پیامدهای ناشی از آن می‌پردازد. پژوهش حاضر با استفاده از ترکیب رویکرد تحلیل ذی‌نفعان و نگاشت‌شناختی طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی و تعیین میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری آن‌ها، می‌تواند سیاست‌گذار را در شناسایی و ترسیم موقعیت مسئله یاری کند. از نظر دقت روش‌شناختی و اعتبار پژوهش هم، این مقاله مراحل را با دقت و تطابق بیشتری با روش‌شناسی تحلیل ذی‌نفع و نگاشت‌شناختی انجام داده است.

روش‌شناسی پژوهش

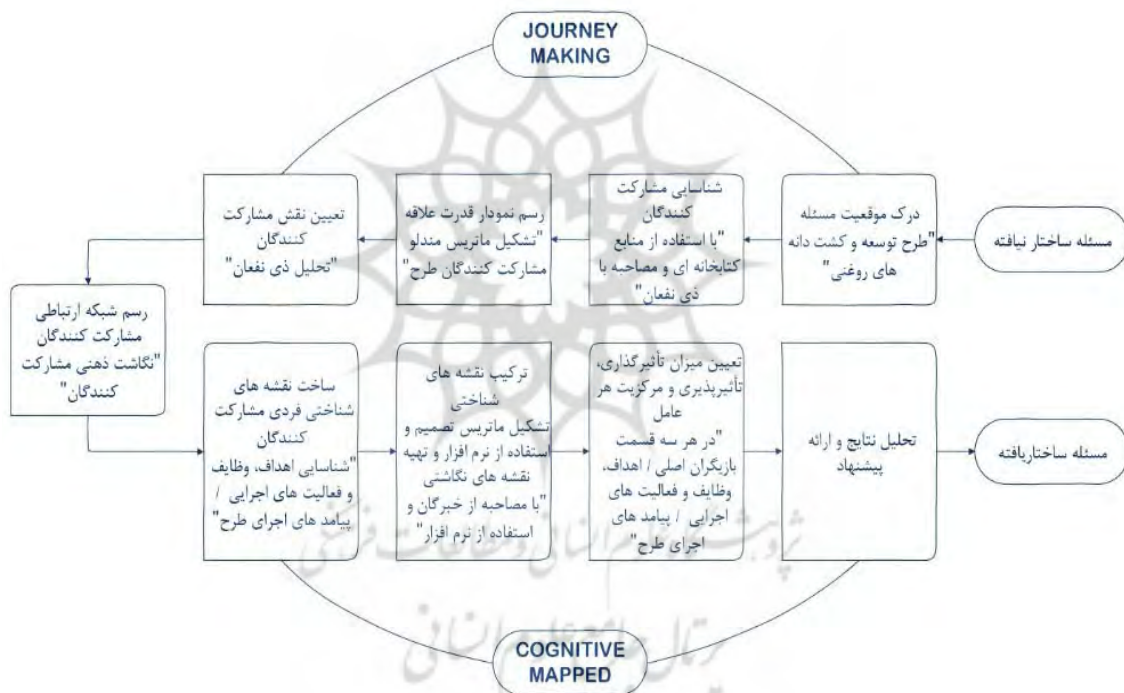
پژوهش حاضر از نظر فلسفه پژوهش، کیفی با رویکرد استقرایی است و هدف آن، برخورداری از نتایج برای حل مسائل موجود در زمینه دانه‌های روغنی است، به همین دلیل، از نوع کاربردی است. در این پژوهش با بهره‌گیری از روش تحلیل ذی‌نفعان به شناسایی و ساخت‌دهی مسئله ذی‌نفعان پرداخته شده است و با توجه به ماهیت آشفته مسئله، به‌منظور ساخت‌دهی و توسعه راه‌حل مورد توافق، از نگاشت‌شناختی استفاده شده است. این پژوهش توصیفی و اکتشافی، متناسب با مسئله، از دو روش کتابخانه‌ای (سندی) برای شناسایی اولیه گروه‌های ذی‌نفع و از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و تحلیل محتوا، به‌منظور تکمیل ذی‌نفعان و طراحی مدل و ساختاردهی آن استفاده کرده است.

برای تهیه فهرست نهایی ذی‌نفعان، با کارشناسان حوزه امنیت غذایی و دانه‌های روغنی که در اداره‌ها و نهادهای مختلف، شامل مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر، سازمان تعاون روستایی کشور، سازمان جهاد کشاورزی،

مجری طرح دانه‌های روغنی و سایر مسئولان و کارشناسانی که به‌نوعی با مبحث امنیت غذایی و به‌ویژه دانه‌های روغنی مرتبط بودند، به مصاحبه پرداخته شد. اطلاعات گردآوری شده با استفاده از روش تحلیل محتوای متعارف مورد بررسی قرار گرفت. در گام بعدی بر اساس روش گلوله برفی به نمونه‌گیری از خبرگان موضوع پرداخته و با توزیع چک‌لیستی از ذی‌نفعان اولیه، میزان علاقه و قدرت هریک از ایشان توسط خبرگان مورد بررسی و اجماع قرار گرفت. در ادامه به ارائه گام‌های اجرایی پژوهش حاضر پرداخته شده است.

یافته‌های پژوهش

اجرای این پژوهش در هفت گام صورت گرفته است که در ادامه، به‌تفصیل تشریح خواهد شد. در شکل ۱، نمایش گرافیکی روند اجرای پژوهش و ساختاردهی مسئله مشاهده می‌شود.

شکل ۱. نمایش گرافیکی روند اجرای پژوهش و ساختاردهی مسئله

گام ۱. طراحی فرایند و شناسایی ذی‌نفعان اولیه طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی در ابتدا برای شناسایی اولیه ذی‌نفعان کلیدی حوزه امنیت غذایی، در طرح دانه‌های روغنی، از منابع اطلاعاتی و کلیه اسناد بالادستی، در کنار تحلیل فرایند کشت دانه‌های روغنی استفاده شد. این رویکرد مشابه پژوهش ایزدبخش و امامی (۱۳۹۹) است. در نهایت فهرستی به تعداد ۹۰ ذی‌نفع به شرح جدول ۲ شناسایی شد.

جدول ۲. فهرست اولیه نقش‌آفرینان امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی

نقش‌آفرین	نقش‌آفرین
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	وزارت جهاد کشاورزی
خانه کشاورز	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
اتحادیه کشاورزان دانه‌های روغنی ایران	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران	سازمان حمل‌ونقل عمومی
اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی پنبه و دانه‌های روغنی	گمرک جمهوری اسلامی ایران
اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
انجمن توزیع‌کنندگان نهاده‌های دام و طیور و آبزیان	کمیته امداد امام خمینی (ره)
شرکت نهاده‌های دامی جاهد (وزارت جهاد)	کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی
اتحادیه تعاونی خوراک دام و طیور و آبزیان کشور	معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری
اتحادیه تولید و صادرکنندگان روغن نباتی ایران	استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان
صنعت دامپروری و طیور کشور	سازمان دام‌پزشکی کشور
اتحادیه مرکزی تعاونی‌های کشاورزی دام سبک کشور	انجمن‌های علمی روغن‌کشی
انجمن تولیدکنندگان جوجه یکروزه	انجمن صنفی صنایع روغن نباتی ایران
انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان ایران	انجمن صنفی صنایع روغن‌کشی ایران
اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی	وزارت صنعت، معدن و تجارت
اتحادیه مرغ تخم‌گذار کشور	سازمان حفاظت محیط‌زیست
بانک‌ها	سازمان غذا و دارو
شورای اقتصاد	سازمان ملی استاندارد
جامعه مردمی (مصرف‌کننده خانگی)	مرکز بهداشت محیط و حرفه‌ای وزارت بهداشت
سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری	مناطق آزاد و ویژه اقتصادی
سازمان میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری	اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری
استانداری‌ها	صندوق بیمه کشاورزی
شوراهای اسلامی و دهیاری‌ها	کمیسیون برنامه‌بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی
دفتر ارزیابی زیست‌محیطی	سازمان برنامه‌بودجه کشور
شورای عالی حفاظت محیط‌زیست	کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی

نقش آفرین	نقش آفرین
شورای عالی امنیت ملی	شورای عالی انقلاب فرهنگی
نهاد ریاست جمهوری	دانشگاه‌های علوم کشاورزی
بنیاد مسکن انقلاب اسلامی	افراد و چهره‌های سیاسی و اقتصادی
وزارت نیرو	انجمن‌های علمی کشاورزی
سازمان نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور	اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های کشاورزی
کشاورزان دانه‌های روغنی	کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی
سازمان تعزیرات حکومتی (وزارت دادگستری)	سازمان بسیج مستضعفان
ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز	معاونت مدیریت و برنامه‌ریزی کشور
انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان	شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور
ستاد تنظیم بازار کشور	رسانه (شورای سیاست‌گذاری)
سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی
وزارت نفت	نیروهای مسلح
مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر	شورای عالی رفاه
انجمن واردکنندگان سم و کود ایران	سازمان اوقاف و امور خیریه
مرکز توسعه مکانیزاسیون جهاد کشاورزی	سندیکای بیمه‌گران ایران
سازمان‌های غیردولتی	مؤسسات بین‌المللی
شهرک‌های صنعتی	هیئت وزیران
مجمع تشخیص مصلحت نظام	کارشناسان رسمی
سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور	بانک مرکزی
وزارت آموزش و پرورش	اتاق بازرگانی

گام ۲: مصاحبه با خبرگان و تکمیل پرسش‌نامه تحلیل قدرت/علاقه با زیگران

۲۵ نفر از خبرگان این حوزه به‌روش نمونه‌گیری گلوله برفی شناسایی و تا رسیدن به اشباع مصاحبه شد. از ایشان درخواست شد که علاوه بر تصحیح فهرست ذی‌نفعان، به تحلیل میزان قدرت و علاقه ذی‌نفعان بپردازند. در جدول ۳ فهرست خبرگان پژوهش حاضر آمده است.

جدول ۳. فهرست اسامی و مشخصات خبرگان حوزه امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی

کد	سابقه	سوابق تحصیلی	سوابق مدیریتی
#1	۱۶	دکتری تخصصی زراعت	از سال ۱۳۹۵ هیئت علمی مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر
#2	۶۰	کارشناسی ارشد مهندسی کشاورزی گرایش اصلاح نژاد از دانشگاه شیراز در سال ۱۳۴۴	مدیرکل کشاورزی استان فارس (۱۳۶۳-۱۳۷۱) معاون وزیر در امور زراعت (۱۳۷۱-۱۳۸۴) و مشاور عالی وزیر جهاد کشاورزی در سال ۱۳۹۲
#3	۸	دکتری اقتصاد کشاورزی گرایش اقتصاد منابع طبیعی	کارشناس مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
#4	۱۶	کارشناس ارشد مدیریت بازاریابی دانشگاه تهران	دبیر انجمن صنفی صنایع روغن‌کشی ایران، ۱۶ سال سابقه اجرایی
#5	۱۶	دکتری تخصصی تغذیه	مدیر مرکز تحقیقات بهداشت و تغذیه مدیر گروه تغذیه و بهداشت مواد غذایی
#6	۱۰	کارشناسی ارشد مهندسی عمران علم و صنعت	معاون برنامه‌ریزی و اقتصاد حمل‌ونقل، قائم‌مقام وزیر، مشاور وزیر راه و شهرسازی، مشاور وزیر مسکن و شهرسازی و قائم‌مقام وزیر مسکن و شهرسازی در امور بین‌الملل، سابقه خبرگی در وزارتخانه‌های مختلف و آشنا با مباحث امنیت غذایی و شبکه حمل‌ونقل
#7	۳۸	استاد تمام دانشگاه در رشته زراعت، دکتری فیزیولوژی گیاهان زراعی - فیزیولوژی علف‌کش‌ها و مقاومت به علف‌کش‌ها	معاون وزیر جهاد کشاورزی و رئیس سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی، ۲۸ سال سابقه خبرگی کشاورزی
#8	۱۱	کارشناسی ارشد کشاورزی و مدیریت بازرگانی از دانشگاه تهران	مدیرعامل شرکت‌های زیرمجموعه سازمان اقتصادی کوثر کشاورزی، کشت کلزا در گلستان، ۱۱ سال سابقه خبرگی در حوزه کشاورزی
#9	۶	کارشناس ارشد اقتصاد	کارشناس و مدیر میز امنیت غذایی اندیشکده اقتصاد مقاومتی، ۶ سال سابقه کار
#10	۱۲	دانشجوی دکتری صنایع غذایی	مدیریت آزمایشگاه مواد غذایی
#11	۳۰	دکتری مهندسی کشاورزی، اصلاح نباتات، ژنتیک بیومتری، دانشگاه تبریز	رئیس بخش دانه‌های روغنی مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر
#12	۱۲	کارشناس ارشد مهندسی صنایع (مدیریت سیستم و بهره‌وری)	نایب‌رئیس هیئت‌مدیره مرکز گسترش فناوری اطلاعات ایران، مشاور سازمان تعاون روستایی، صندوق بازنشستگی کشوری، نهاد ریاست‌جمهوری/۱۲ سال سابقه خبرگی
#13	۱۵	کارشناس ارشد اقتصاد کشاورزی	مدیرگروه کشاورزی اندیشکده ایپان، ۱۵ سال سابقه کارشناسی اقتصاد کشاورزی، عضو شورای راهبردی معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی و برنامه‌ریزی وزارت جهاد کشاورزی
#14	۳۱	دکتری علوم شناختی، کارشناس ارشد علوم کشاورزی گرایش ترویج	۲۱ سال سابقه در ستاد وزارت جهاد کشاورزی، ۱۰ سال سابقه مدیریتی در جهاد، مشاور سازمان مرکزی تعاون روستایی

کد	سابقه	سوابق تحصیلی	سوابق مدیریتی
#15	۳۰	کارشناسی علوم گیاهی	رئیس گروه دانه‌های روغنی، وزارت جهاد کشاورزی، ۳۰ سال سابقه خدمت کارشناسی و اجرایی
#16	۱۲	دکتری تخصصی علوم تغذیه دانشگاه علوم پزشکی شیراز	عضو هیئت‌علمی گروه علوم تغذیه دانشگاه بقیه الله و عضو مرکز تحقیقات علوم تغذیه و بهداشت مواد غذایی
#17	۱۰	دکتری بهداشت و ایمنی مواد غذایی دانشگاه تهران	مدیر گروه تغذیه دانشگاه بقیه الله
#18	۶	دکتری مدیریت گرایش خط‌مشی‌گذاری	حکمرانی مراتع، فعال در بخش سیاست‌گذاری کشاورزی و منابع طبیعی
#19	۷	پژوهشگر هسته سیاست کشاورزی و منابع طبیعی مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع) دکتری سیاست‌گذاری عمومی	حدود ۷ سال پژوهش در حوزه سیاست‌های کشاورزی
#20	۱۵	دانشجوی دکتری	رئیس اداره منابع طبیعی و آب‌خیزداری شهرستان
#21	۴	کارشناسی ارشد ژنتیک و اصلاح دام	مدیر اندیشکده ماکا
#22	۱۲	دکتری صنایع غذایی	عضو هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه
#23	۳۳	کارشناس ارشد کشاورزی	معاون زراعت وزیر جهاد کشاورزی و مجری سابق طرح دانه‌های روغنی وزارت جهاد کشاورزی
#24	۳۵	کارشناس ارشد کشاورزی	معاون سابق وزیر جهاد کشاورزی و مجری سابق طرح دانه‌های روغنی وزارت جهاد کشاورزی
#25	۲۷	دکترای اقتصاد کشاورزی - بازاریابی	معاون سابق وزیر کشاورزی، مشاور وزیر

میزان نقش‌آفرینی هریک از این ذی‌نفعان بر اساس قدرت و تأثیرگذاری (علاقه) بر اساس مقیاس لیکرت ۱ تا ۵ (۵) بیشترین قدرت و تأثیرگذاری و ۱ کمترین قدرت و تأثیرگذاری) به صورت ماتریس مندلو^۱ (فرشید، گوهررستمی و رمضان‌نژاد، ۱۴۰۱) بدین شرح حاصل شد.

جدول ۴. میانگین امتیازهای خبرگان بر اساس ماتریس مندلو (قدرت / تمایل)

علاقه	قدرت	ذی‌نفع
۴/۷	۴/۵	وزارت جهاد کشاورزی
۲/۷	۳/۰۵	وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی
۲/۲	۲/۳	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۲/۱	۲/۸	سازمان حمل‌ونقل عمومی
۲/۲۵	۳/۵۵	گمرک جمهوری اسلامی ایران

علاقه	قدرت	ذی نفع
۴/۲۵	۴/۲	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
۱/۸	۲/۲	کمیته امداد امام خمینی (ره)
۳/۸	۴/۲۵	کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی
۳/۳۵	۳/۵۵	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
۳/۲۵	۳/۲	استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان
۲/۱۵	۲/۳	سازمان دامپزشکی کشور
۳/۵۵	۳	انجمن‌های علمی روغن‌کشی
۳/۴۵	۳/۶۵	انجمن صنفی صنایع روغن نباتی ایران
۳/۶	۳/۶	انجمن صنفی صنایع روغن‌کشی ایران
۳/۵۵	۳/۸۵	وزارت صنعت، معدن و تجارت
۲/۱	۳/۱	سازمان حفاظت محیط‌زیست
۲/۹	۳/۲۵	سازمان غذا و دارو
۲/۸	۳/۱۵	سازمان ملی استاندارد
۲/۰۵	۲/۲۵	مرکز بهداشت محیط و حرفه‌ای وزارت بهداشت
۱/۹۵	۲/۷	مناطق آزاد و ویژه اقتصادی
۲	۲/۳	اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری
۲/۹	۳/۷	صندوق بیمه کشاورزی
۲/۹۵	۳/۴۵	کمیسیون برنامه‌بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی
۳/۴	۴/۲	سازمان برنامه‌بودجه کشور
۲/۴	۲/۴۵	کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی
۲/۱۵	۲	شورای عالی انقلاب فرهنگی
۳/۶	۳	دانشگاه‌های علوم کشاورزی
۳/۱	۳/۳	افراد و چهره‌های سیاسی و اقتصادی
۳/۶	۳/۲	انجمن‌های علمی کشاورزی
۳/۵۵	۲/۹۵	اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های کشاورزی
۲/۱	۲/۱	کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی
۲/۸۵	۳	سازمان بسیج مستضعفان
۳/۱۵	۳/۲	معاونت مدیریت و برنامه‌ریزی کشور
۳/۷	۳/۴	شورای عالی سلامت و امنیت غذایی کشور
۳/۱	۳/۵	رسانه (شورای سیاست‌گذاری)

علاقه	قدرت	ذی‌نفع
۲/۶	۲/۷۵	بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی
۲/۹	۲/۹	نیروهای مسلح
۲/۵۵	۲/۵	شورای عالی رفاه
۱/۶	۲/۲۵	سازمان اوقاف و امور خیریه
۲/۱۵	۲/۳۵	سندیکای بیمه‌گران ایران
۲/۵۵	۲/۸۵	مؤسسات بین‌المللی
۳/۴	۴/۰۵	هیئت وزیران
۲/۸۵	۲/۴	کارشناسان رسمی
۲/۸	۳/۳	بانک مرکزی
۳/۱	۳/۵۵	اتاق بازرگانی
۲/۷	۳/۱۵	سازمان‌های غیردولتی
۲/۵	۲/۹	شهرک‌های صنعتی
۲/۸۵	۳/۱	مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱/۷۵	۲/۱	سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور
۱/۷	۲/۰۵	وزارت آموزش و پرورش
۱/۶۵	۱/۶۵	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
۲/۵	۲/۸۵	خانه کشاورز
۳/۹	۳/۹	اتحادیه کشاورزان دانه‌های روغنی ایران
۳/۷	۳/۷	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران
۴	۳/۷	اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی پنبه و دانه‌های روغنی
۲/۶۵	۳/۴	اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران
۲/۷۵	۳/۲۵	انجمن توزیع‌کنندگان نهاده‌های دام و طیور و آبزیان
۳/۲	۳/۳۵	شرکت نهاده‌های دامی جاهد (وزارت جهاد)
۲/۸	۳/۱۵	اتحادیه تعاونی خوراک دام و طیور و آبزیان کشور
۳/۷۵	۳/۷۵	اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان روغن نباتی ایران
۲/۸	۳	صنعت دامپروری و طیور کشور
۲/۶۵	۲/۷۵	اتحادیه مرکزی تعاونی‌های کشاورزی دام سبک کشور
۲/۶	۲/۳	انجمن تولیدکنندگان جوجه یکروزه
۲/۷۵	۲/۸۵	انجمن صنایع خوراک دام، طیور و آبزیان ایران
۲/۷۵	۲/۷۵	اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی

علاقه	قدرت	ذی نفع
۲/۷	۲/۶۵	اتحادیه مرغ تخم‌گذار کشور
۲/۴۵	۳/۵	بانک‌ها
۳/۰۵	۳/۸	شورای اقتصاد
۳/۴	۳/۳۵	جامعه مردمی (مصرف‌کننده خانگی)
۲/۰۵	۲/۳	سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری
۱/۳	۱/۳۵	سازمان میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری
۲/۵۵	۳/۰۵	استانداری‌ها
۲/۴	۲/۶	شوراهای اسلامی و دهیاری‌ها
۱/۹	۲/۰۵	دفتر ارزیابی زیست‌محیطی
۲/۰۵	۲/۲۵	شورای عالی حفاظت محیط‌زیست
۳/۴	۳/۴۵	شورای عالی امنیت ملی
۳/۳	۳/۴۵	نهاد ریاست‌جمهوری
۱/۵	۱/۶۵	بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
۲/۴۵	۳/۱	وزارت نیرو
۳/۵	۳/۵۵	سازمان نظام‌مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور
۴/۲	۴/۳	کشاورزان دانه‌های روغنی
۲/۲۵	۲/۳	سازمان تعزیرات حکومتی (وزارت دادگستری)
۳	۲/۶	ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز
۳/۱۵	۲/۸	انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان
۳/۶	۳/۷	ستاد تنظیم بازار کشور
۳/۵	۳/۷	سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان (صمت)
۱/۶	۲/۰۵	وزارت نفت
۴/۴	۴/۳۵	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر
۳/۰۵	۳/۱۵	انجمن واردکنندگان سم و کود ایران
۳/۳۵	۳/۵۵	مرکز توسعه مکانیزاسیون جهاد کشاورزی

گام ۳: نمایش نمودار تحلیل ذی‌نفعان بر اساس ماتریس مندلو (نمودار قدرت/علاقه)^۱

نمودار ماتریس مندلو، علاوه بر تعیین جایگاه و نقش هریک از ذی‌نفعان، نحوه تعامل با آن‌ها را تعیین می‌کند.

در ادامه جدول ۵، ذی‌نفعان طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی را در چهار دسته بر اساس نمودار قدرت/علاقه دسته‌بندی می‌کند.

جدول ۵. نوع ذی‌نفعان شناسایی شده بر اساس نمودار تحلیل ذی‌نفعان

نوع ذی‌نفعان	ذی‌نفعان شناسایی شده
ذی‌نفعان اصلی و بازیگران کلیدی شناسایی شده ^۱ (بازیگران) ^۲	وزارت جهاد کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر، کشاورزان دانه‌های روغنی، کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی، اتحادیه کشاورزان دانه‌های روغنی و اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی ایران، سازمان برنامه‌وبودجه کشور، اتحادیه واردکنندگان صادرکنندگان روغن نباتی ایران (تجار، اتاق بازرگانی)، هیئت وزیران، وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان)، سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران، ستاد تنظیم بازار کشور، انجمن صنفی صنایع روغن‌کشی و روغن نباتی ایران، معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری (استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان)، مرکز توسعه مکانیزاسیون جهاد کشاورزی، صندوق بیمه کشاورزی، رسانه، کمیسیون تلفیق و برنامه بودجه، سازمان غذا و دارو (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)، مجمع تشخیص مصلحت نظام، جامعه مردمی (مصرف‌کنندگان)، نهاد حاکمیتی (بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی؛ ستاد اجرایی فرمان حضرت امام ره؛ بنیاد شهید و امور ایثارگران)، شورای عالی امنیت ملی
ذی‌نفعان اولیه ^۳ (طراحان متن استراتژیک) ^۴	بانک مرکزی، سازمان ملی استاندارد، سازمان‌های غیردولتی، بانک‌ها، اتحادیه واردکنندگان نهاده‌های دام و طیور ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، انجمن توزیع‌کنندگان نهاده‌های دام و طیور و آبزیان، اتحادیه تعاونی خوراک دام و طیور و آبزیان کشور، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، وزارت نیرو، استانداری‌ها، سازمان حفاظت محیط‌زیست
ذی‌نفعان ثانویه ^۵ (موضوع) ^۶	دانشگاه‌های علوم کشاورزی، انجمن‌های علمی روغن‌کشی، اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌های کشاورزی، انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان، سازمان بسیج مستضعفان، نیروهای مسلح، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، کارشناسان رسمی
ذی‌نفعان کم‌اهمیت ^۷ (سیاهی‌لشکر) ^۸	خانه کشاورز، اتحادیه مرغ تخم‌گذار کشور، شورای عالی رفاه، اتحادیه سراسری مرغداران گوشتی، انجمن تولیدکنندگان جوجه یکروزه، سازمان حمل‌ونقل عمومی، مؤسسات بین‌المللی، شوراهای اسلامی و دهیاری‌ها، سازمان حمل‌ونقل عمومی، مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کمیسیون بهداشت و درمان مجلس شورای اسلامی، سازمان تعزیرات حکومتی (وزارت دادگستری)، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، سندیکای بیمه‌گران ایران، سازمان دام‌پزشکی کشور، سازمان جنگل‌ها مراتع و آبخیزداری، مرکز بهداشت محیط و حرفه‌ای وزارت بهداشت، اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری، شورای عالی حفاظت محیط‌زیست، کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی، کمیته امداد امام خمینی (ره)، دفتر ارزیابی زیست‌محیطی، سازمان اوقاف و امور خیریه، سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور، وزارت آموزش‌وپرورش، وزارت نفت، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، سازمان میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری

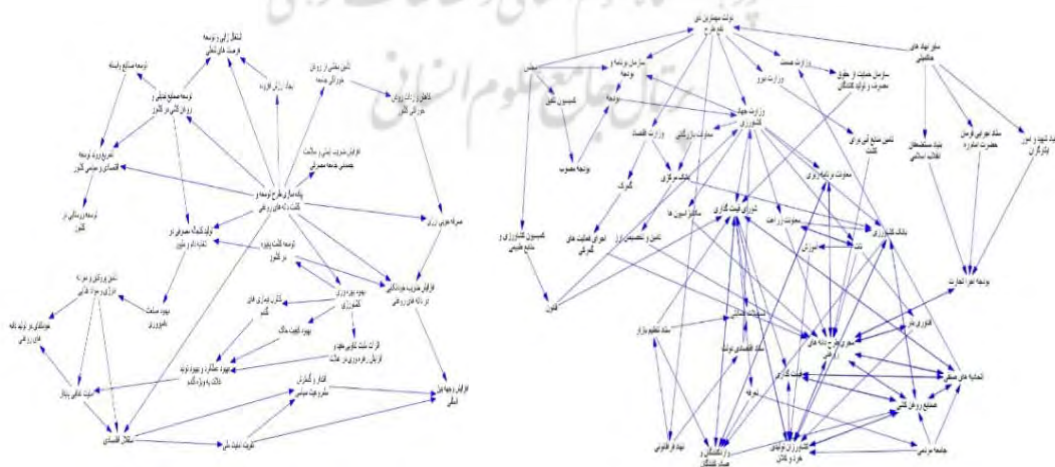
1. Key Players / Major Stakeholders (Manage Closely)
2. Players
3. Primary Stakeholders (Keep Satisfied)
4. Strategy Context Setters
5. Secondary Stakeholders (Keep Informed)
6. Subjects
7. Minor Stakeholders (Monitor) (Minimum Effort)
8. Crowd

ذی‌نفعان با توجه به دو متغیر قدرت و علاقه به چهار دسته تقسیم شدند:

۱. ذی‌نفعانی با سطح قدرت و علاقه زیاد که باید در تمام مراحل درگیر شوند و نمی‌توان از نقش آن‌ها غفلت کرد (ذی‌نفعان اصلی).
 ۲. ذی‌نفعانی با سطح قدرت زیاد ولی علاقه اندک، گروه هدف اصلی نیستند و حتی ممکن است بهتر باشد که در موضوع دخالت مستقیم نداشته باشند. اما باید آنان را درباره فرایند اجرای طرح و پیشرفت آن، مطلع نمود، به نقطه‌نظرات و دیدگاه‌های آنان توجه شده و از فعالیت‌های آنان تقدیر و همچنین از بروز تضاد با آنان اجتناب شود (ذی‌نفعان اولیه).
 ۳. ذی‌نفعانی با سطح قدرت اندک و علاقه بسیار زیاد؛ درباره این گروه از ذی‌نفعان باید تلاش زیاد صرف شود تا مطمئن شوند که نیازهای آنان مورد توجه قرار گرفته و مشارکت آنان معنی‌دار و هدفمند است (ذی‌نفعان ثانویه).
 ۴. ذی‌نفعانی با سطح قدرت و علاقه اندک؛ این گروه در برنامه‌ریزی‌ها چندان مداخله نخواهند داشت و تلاش ویژه‌ای برای درگیر نمودن آنان صورت نمی‌گیرد (ذی‌نفعان کم‌اهمیت).
- با توجه به نمودار، ذی‌نفعان اصلی بیشتر از سازمان‌های دولتی و نهادهای فرا حاکمیتی هستند و بسیاری از فهرست ذی‌نفعان در طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی کم‌اهمیت (سیاهی‌لشکر در جدول ۵) تلقی می‌شوند.

گام ۴: پیاده‌سازی نقشه‌های ذهنی و تشکیل نقشه اولیه نگاشت‌شناختی

پس از مشخص شدن جایگاه مشارکت‌کنندگان، با ذی‌نفعان اصلی این طرح با کمک خبرگان مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته‌ای انجام گرفت و در مورد نگرش آن‌ها در مورد سه بخش ذی‌نفعان اصلی طرح دانه‌های روغنی/اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان اصلی / پیامدهای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی مباحثه شد. نمودار ۳ نمونه‌ای از پیاده‌سازی نگاشت‌شناختی خبرگان در بخش پیامدهای آتی است. این نقشه با استفاده از نرم‌افزار یوسینت^۱ تهیه شده است.

شکل ۳. نگاشت‌شناختی خبرگان و جدول شبکه ارتباطی مشارکت‌کنندگان

پس از استخراج و نگاشت نقشه‌ها و زمینه‌های ذهنی و نظرات آن‌ها، در جدول ۶ به کمک جمعی از کارشناسان و خبرگان دانه‌های روغنی، نگاشت‌شناختی ادغام شده آن‌ها به دست آمد.

جدول ۶. شناسایی گلوگاه‌های اصلی طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی در سه بخش بر اساس ادغام نگاشت خبرگان

پیامدهای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی	اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان	ذی‌نفعان اصلی طرح
تقویت امنیت ملی	اجرایی (کاشت داشت برداشت)	وزارت جهاد کشاورزی
امنیت غذایی و استقلال اقتصادی	اجرایی خدمات فنی (مکانیزاسیون)	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
خودکفایی در تولید دانه‌های روغنی	اجرایی خدمات فنی (بذر)	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر
افزایش وجهه بین‌المللی و مشروعیت سیاسی	اجرایی خدمات فنی (کود)	کشاورزان دانه‌های روغنی
افزایش ضریب خوداتکایی در دانه‌های روغنی	اجرایی (آموزش)	کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی
بهبود عملکرد و تولید غلات به‌ویژه گندم	مالی (بودجه‌ریزی)	اتحادیه کشاورزان دانه‌های روغنی و اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی ایران
بهبود کیفیت خاک	مالی (سرمایه‌گذاری)	سازمان برنامه‌بودجه کشور
کنترل بیماری‌های غلات به‌ویژه گندم	مالی (مشارکت تولیدی)	اتحادیه واردکنندگان صادرکنندگان روغن نباتی ایران (تجار، اتاق بازرگانی)
اثرات مثبت تناوبی	مالی (تسهیلات)	هیئت وزیران
بهبود بهره‌وری در کشاورزی	حمایتی بیمه	وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان)
توسعه کشت پاییزه	حمایتی فنی (کود)	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران / شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران
تأمین بخشی از روغن خوراکی جامعه	حمایتی فنی (بذر)	ستاد تنظیم بازار کشور
کاهش واردات روغن خوراکی	حمایتی فنی (سم)	انجمن صنفی صنایع روغن و روغن‌نباتی کشی ایران
صرفه‌جویی ارزی	حمایتی فنی (مکانیزاسیون)	معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری (استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان)
تولید کنجاله مصرفی در تغذیه دام و طیور	حمایتی یارانه	مرکز توسعه مکانیزاسیون جهاد کشاورزی
بهبود صنعت دامپروری	حمایتی قراردادی (کشاورزی قراردادی)	صندوق بیمه کشاورزی
تأمین پروتئین سرانه و بهبود سرانه انرژی و مواد غذایی	حمایتی قیمت و خرید تضمینی	رسانه
ایجاد امنیت غذایی پایدار	تحقیقات نهاده‌ای (کود)	کمیسیون تلفیق و برنامه بودجه
ایجاد ارزش‌افزوده	تحقیقات نهاده‌ای (بذر)	سازمان غذا و دارو (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

پیامدهای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی	اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان	ذی‌نفعان اصلی طرح
اشتغال‌زایی و توسعه فرصت‌های شغلی	تحقیقات نهاده‌ای (سم)	بانک مرکزی و سایر بانک‌ها
توسعه صنایع تبدیلی و روغن‌کشی	تحقیقات نهاده‌ای (مکانیزاسیون)	مجمع تشخیص مصلحت نظام
توسعه صنایع وابسته	تحقیقات آموزش ترویج	جامعه مردمی (مصرف‌کنندگان)
تسریع روند توسعه اقتصادی و سیاسی	تحقیقات بازار (داخلی و خارجی)	سازمان بسیج مستضعفان (نیروهای مسلح)
توسعه روستایی	قانون‌گذاری (اسناد بالادستی)	استانداری‌ها (وزارت کشور)
افزایش ضریب ایمنی و سلامت جسمانی جامعه مصرفی	قانون‌گذاری (قوانین و مقررات)	ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز
	قانون‌گذاری (مصوبات)	وزارت نیرو
	قانون‌گذاری (آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل اجرایی)	نهاد حاکمیتی (بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی؛ ستاد اجرایی فرمان حضرت امام ره؛ بنیاد شهید و امور ایثارگران)
		شورای عالی امنیت ملی

گام ۵: تعیین روابط حاکم بین عوامل و متغیرها و تشکیل ماتریس تصمیم

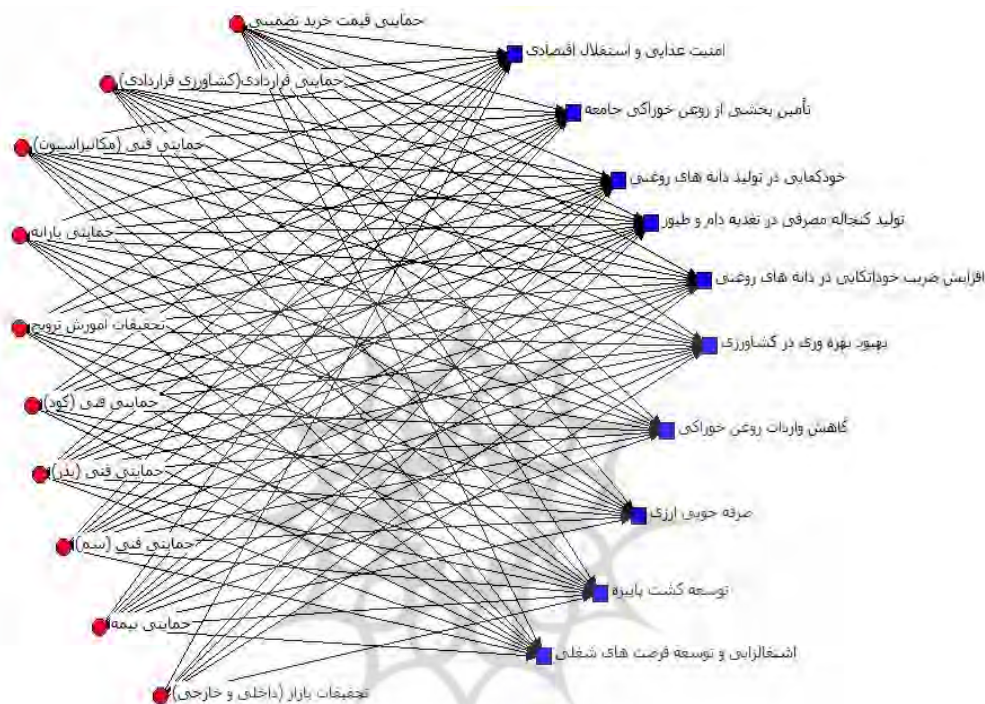
با تعیین روابط حاکم بین عوامل با مقایسه زوجی آن‌ها با استفاده از نظر خبرگان روابط حاکم بر ارتباط بین رئوس را تعیین کرده و ماتریس $n \times n$ مقایسات زوجی میان همه عوامل که معرف میزان تأثیر رابطه بین آن‌ها است را طبق نظرها و جمع‌بندی کارشناسان تشکیل داده می‌شود؛ یعنی به‌ازای هر رابطه‌ای که بین دو مفهوم در قالب یال در نقشه شناختی ادغام شده ترسیم شده بود، ماتریس نظایر آن‌ها با نظر کارشناسان تشکیل شد.

	A	AC	AD	AE	AF	AG	AH	AI	AJ	AK	AL	AM	AN	AO	AP	AQ	AR	AS	AT	AU	AV	AW	AX
1	خرید (کشت داشت)	0.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
2	برداشت	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
3	خرید خدمات فنی (مکانیزاسیون)	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
4	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
5	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
6	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
7	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
8	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
9	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
10	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
11	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
12	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
13	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
14	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
15	خرید خدمات فنی (آب)	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00

شکل ۴. نمودار تشکیل ماتریس تصمیم با استفاده از نظر خبرگان

گام ۶: نمایش گرافیکی نقشه‌های شناختی

ماتریس تصمیم نهایی حاصل از نظرهای خبرگان وارد نرم‌افزار افسی‌مپر^۱ می‌شود. این نرم‌افزار، وزن‌ها و روابط علی و معلولی را تعیین می‌کند، سپس نرم‌افزار یوسینت با استفاده از خروجی نرم‌افزار افسی‌مپر، نقشه شناختی فازی عوامل مؤثر بر طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی را ارائه می‌کند. به‌منظور فهم بهتر خواننده و ساده‌سازی، در شکل ۵ منتخبی از ۱۰ هدف و ۱۰ پیامد با بیشترین درجه مرکزیت ارائه شده است.

شکل ۵. منتخبی از ادغام نگاهت‌شناختی خبرگان و از روابط بین اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان و پیامدهای اجرای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی

نوع عناصر بر اساس درجه ورودی^۲ و درجه خروجی^۳ آن‌ها تعیین شده است. درجه ورودی از جمع ستونی قدر مطلق مقادیر مربوط به یک عنصر در ماتریس مجاورت به دست می‌آید و نشان‌دهنده قدرت تجمعی عناصر ورودی به عنصر موردنظر است. درجه خروجی از جمع سطری مقادیر مربوط به یک عنصر در ماتریس مجاورت به دست آمده و نشان‌دهنده قدرت تجمعی اثرگذاری آن عنصر است. مرکزیت^۴ شاخص دیگری است که برای همه عناصر نگاهت محاسبه شده است. این شاخص از مجموع درجه ورودی و خروجی هر عنصر به دست می‌آید. شاخص مرکزیت تمامی کمان‌های ورودی و خروجی مستقیم و غیرمستقیم یک عنصر را محاسبه می‌کند و لذا ممکن است یک عنصر ارتباطات مستقیم اندکی داشته باشد؛ اما نسبت به کل نگاهت مرکزیت داشته باشد.

1. FCMapper
2. In-degree
3. Out-degree
4. Centrality

جدول ۷. میزان تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و مرکزیت هر عامل

رتبه	مرکزیت	تأثیرپذیری	تأثیرگذاری	عوامل
۱	۹۲	۲۵	۶۷	وزارت جهاد کشاورزی
۴۸	۳۸	۶	۳۲	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
۴۸	۳۸	۷	۳۱	مؤسسه تحقیقات اصلاح و تهیه نهال و بذر
۴	۶۵	۱۵	۵۰	کشاورزان دانه‌های روغنی
۴۷	۳۹	۱۷	۲۲	کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی
۹	۵۵	۱۶	۳۹	اتحادیه کشاورزان دانه‌های روغنی و اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی ایران
۷	۵۶	۲۲	۳۴	سازمان برنامه‌ریزی و بودجه کشور
۳۰	۴۳	۱۴	۲۹	اتحادیه واردکنندگان صادرکنندگان روغن نباتی ایران (تجار، اتاق بازرگان)
۲	۷۴	۱۷	۵۷	هیئت وزیران
۱۰	۵۴	۱۴	۴۰	وزارت صنعت، معدن و تجارت (سازمان حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان)
۱۰	۵۴	۹	۴۵	سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران / شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران
۱۹	۵۰	۱۱	۳۹	ستاد تنظیم بازار کشور
۱۳	۵۳	۱۱	۴۲	انجمن صنفی صنایع روغن‌کشی و روغن نباتی ایران
۱۶	۵۱	۱۸	۳۳	معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری (استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان)
۳۰	۴۳	۷	۳۶	مرکز توسعه مکانیزاسیون جهاد کشاورزی
۷۴	۲۶	۵	۲۱	صندوق بیمه کشاورزی
۵	۶۱	۱۹	۴۲	رسانه
۱۰	۵۴	۲۱	۳۳	کمیسیون تلفیق و برنامه بودجه
۶۴	۳۲	۱۳	۱۹	سازمان غذا و دارو (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)
۷	۵۶	۲۲	۳۴	بانک مرکزی و سایر بانک‌ها
۶۲	۳۳	۱۷	۱۶	مجمع تشخیص مصلحت نظام
۷۶	۲۳	۱۰	۱۳	جامعه مردمی (مصرف‌کنندگان)
۳۰	۴۳	۹	۳۴	سازمان بسیج مستضعفان (نیروهای مسلح)
۵۸	۳۵	۱۳	۲۲	استانداری‌ها (وزارت کشور)
۷۷	۲۰	۴	۱۶	ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز
۵۲	۳۷	۱۶	۲۱	وزارت نیرو
۳	۷۲	۲۰	۵۲	نهاد حاکمیتی (بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی؛ ستاد اجرایی فرمان حضرت امام ره؛ بنیاد شهید و امور ایثارگران)
۶	۵۸	۲۱	۳۷	شورای عالی امنیت ملی
۶۲	۳۳	۱۱	۲۲	اجرائی (کاشت داشت برداشت)
۶۶	۳۱	۱۰	۲۱	اجرائی خدمات فنی (مکانیزاسیون)
۶۶	۳۱	۱۰	۲۱	اجرائی خدمات فنی (بذر)
۶۶	۳۱	۱۰	۲۱	اجرائی خدمات فنی (کود)
۶۶	۳۱	۱۰	۲۱	اجرائی (آموزش)

رتبه	مرکزیت	تأثیرپذیری	تأثیرگذاری	عوامل
۷۴	۲۶	۶	۲۰	مالی (بودجه‌ریزی)
۶۴	۳۲	۱۲	۲۰	مالی (سرمایه‌گذاری)
۷۰	۳۰	۱۰	۲۰	مالی (مشارکت تولیدی)
۷۳	۲۸	۸	۲۰	مالی (تسهیلات)
۴۳	۴۰	۱۱	۲۹	حمایتی بیمه
۳۸	۴۱	۱۲	۲۹	حمایتی فنی (کود)
۳۸	۴۱	۱۲	۲۹	حمایتی فنی (بذر)
۳۸	۴۱	۱۲	۲۹	حمایتی فنی (سم)
۳۴	۴۲	۱۳	۲۹	حمایتی فنی (مکانیزاسیون)
۳۴	۴۲	۱۳	۲۹	حمایتی یارانه
۲۹	۴۴	۱۵	۲۹	حمایتی قراردادی (کشاورزی قراردادی)
۲۷	۴۵	۱۶	۲۹	حمایتی قیمت خرید تضمینی
۵۵	۳۶	۹	۲۷	تحقیقات نهاده‌ای (کود)
۵۲	۳۷	۱۰	۲۷	تحقیقات نهاده‌ای (بذر)
۵۵	۳۶	۹	۲۷	تحقیقات نهاده‌ای (سم)
۵۲	۳۷	۱۰	۲۷	تحقیقات نهاده‌ای (مکانیزاسیون)
۳۴	۴۲	۱۵	۲۷	تحقیقات آموزش ترویج
۴۳	۴۰	۲۰	۲۰	تحقیقات بازار (داخلی و خارجی)
۷۲	۲۹	۴	۲۵	قانون و سیاست‌گذاری (اسناد بالادستی)
۶۰	۳۴	۶	۲۸	قانون و سیاست‌گذاری (قوانین و مقررات)
۴۳	۴۰	۱۲	۲۸	قانون و سیاست‌گذاری (مصوبات)
۵۵	۳۶	۸	۲۸	قانون و سیاست‌گذاری (آئین‌نامه‌ها و دستورالعمل اجرایی)
۷۸	۱۷	۱۶	۱	تقویت امنیت ملی
۱۳	۵۳	۵۱	۲	امنیت غذایی و استقلال اقتصادی
۱۶	۵۱	۵۰	۱	خودکفایی در تولید دانه‌های روغنی
۷۹	۱۵	۱۵	۰	افزایش وجهه بین‌المللی و مشروعیت سیاسی
۱۹	۵۰	۴۷	۳	افزایش ضریب خوداتکایی در دانه‌های روغنی
۳۰	۴۳	۴۲	۱	بهبود عملکرد و تولید غلات به‌ویژه گندم
۳۸	۴۱	۳۹	۲	بهبود کیفیت خاک
۳۴	۴۲	۴۰	۲	کنترل بیماری‌های غلات به‌ویژه گندم
۳۸	۴۱	۳۹	۲	اثرات مثبت تناوبی
۱۹	۵۰	۴۶	۴	بهبود بهره‌وری در کشاورزی
۲۵	۴۷	۴۵	۲	توسعه کشت پاییزه
۱۳	۵۳	۵۲	۱	تأمین بخشی از روغن خوراکی جامعه
۱۹	۵۰	۴۹	۱	کاهش واردات روغن خوراکی

رتبه	مرکزیت	تأثیرپذیری	تأثیرگذاری	عوامل
۲۴	۴۸	۴۸	۰	صرفه‌جویی ارزی
۱۶	۵۱	۵۰	۱	تولید کنجاله مصرفی در تغذیه دام و طیور
۴۸	۳۸	۳۶	۲	بهبود صنعت دامپروری
۲۷	۴۵	۴۴	۱	تأمین پروتئین سرانه و بهبود سرانه انرژی و مواد غذایی
۲۳	۴۹	۴۷	۲	ایجاد امنیت غذایی پایدار
۴۳	۴۰	۳۹	۱	ایجاد ارزش افزوده
۲۶	۴۶	۴۶	۰	اشتغال‌زایی و توسعه فرصت‌های شغلی
۴۸	۳۸	۳۴	۴	توسعه صنایع تبدیلی و روغن‌کشی
۵۸	۳۵	۳۴	۱	توسعه صنایع وابسته
۷۰	۳۰	۲۹	۱	تسریع روند توسعه اقتصادی و سیاسی
۶۰	۳۴	۳۴	۰	توسعه روستایی
۸۰	۸	۸	۰	افزایش ضریب ایمنی و سلامت جسمانی جامعه مصرفی

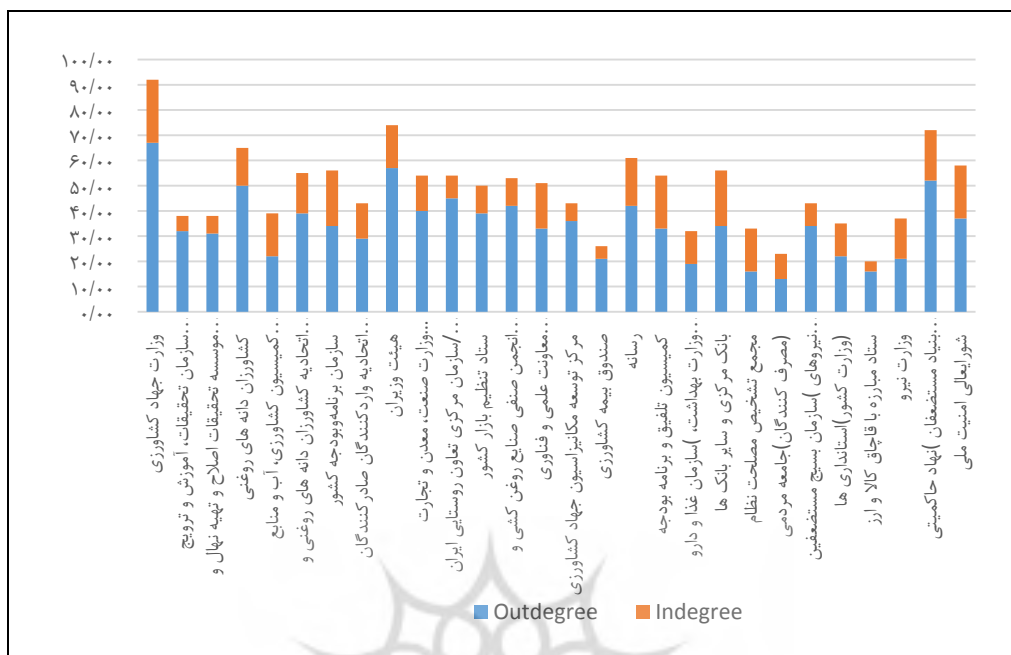
گام ۷: شناسایی میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری ذی‌نفعان

همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد، عناصر «وزارت جهاد کشاورزی»، «هیئت وزیران»، «نهاد حاکمیتی (بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی؛ ستاد اجرایی فرمان حضرت امام ره؛ بنیاد شهید و امور ایثارگران)» و «کشاورزان دانه‌های روغنی» از بیشترین درجه مرکزیت برخوردارند و به عبارتی بیشترین اثر بالقوه را در نگاشت طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی دارند و کارایی و بهره‌وری طرح را به میزان چشمگیری تحت تأثیر قرار می‌دهند. با توجه به بالابودن سطح شاخص مرکزیت مربوط به این عناصر شاید به نظر برسد که کنترل آن‌ها تأثیر زیادی بر سایر عناصر خواهد داشت به‌عنوان نمونه شاید تصور شود که کاهش نقش وزارت جهاد کشاورزی به‌عنوان مرکزی‌ترین عنصر نگاشت طرح سبب کاهش قابل‌توجه وقوع فعالیت‌های اجرایی مرتبط و پیامدهای ناشی از آن‌ها شود. نگاشت‌شناختی فازی با شبیه‌سازی سناریوهای مختلف امکان بررسی چنین سیاست‌هایی را فراهم می‌آورد.

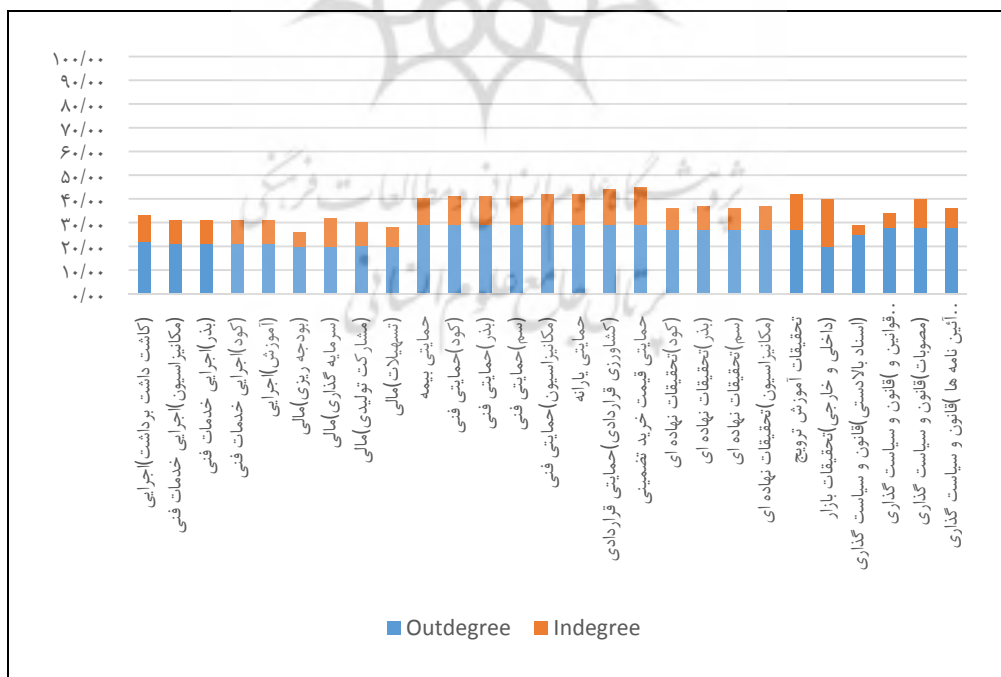
نوع عناصر بر اساس درجه ورودی و درجه خروجی آن‌ها تعیین شده است. درجه ورودی از جمع ستونی قدر مطلق مقادیر مربوط به یک عنصر در ماتریس مجاورت به دست می‌آید و نشان‌دهنده قدرت تجمعی عناصر ورودی به عنصر موردنظر است. درجه خروجی از جمع سطری مقادیر مربوط به یک عنصر در ماتریس مجاورت به‌دست‌آمده و نشان‌دهنده قدرت تجمعی اثرگذاری آن عنصر است.

شکل‌های ۶ و ۷ درجه ورودی و درجه خروجی عناصر نگاشت‌شناختی طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی را نشان می‌دهند، بر اساس پیامدهای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی / اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان / ذی‌نفعان اصلی طرح به سه بخش افزاز شده است. عنصر «تأمین بخشی از روغن خوراکی جامعه» که در فهرست عناصر دریافت‌کننده قرار می‌گیرد با برخورداری از بیشترین درجه ورودی، اثرپذیرترین عنصر نگاشت و عنصر «وزارت جهاد کشاورزی» به‌عنوان یک فرستنده با بیشترین درجه خروجی اثرگذارترین عنصر نگاشت طرح دانه‌های

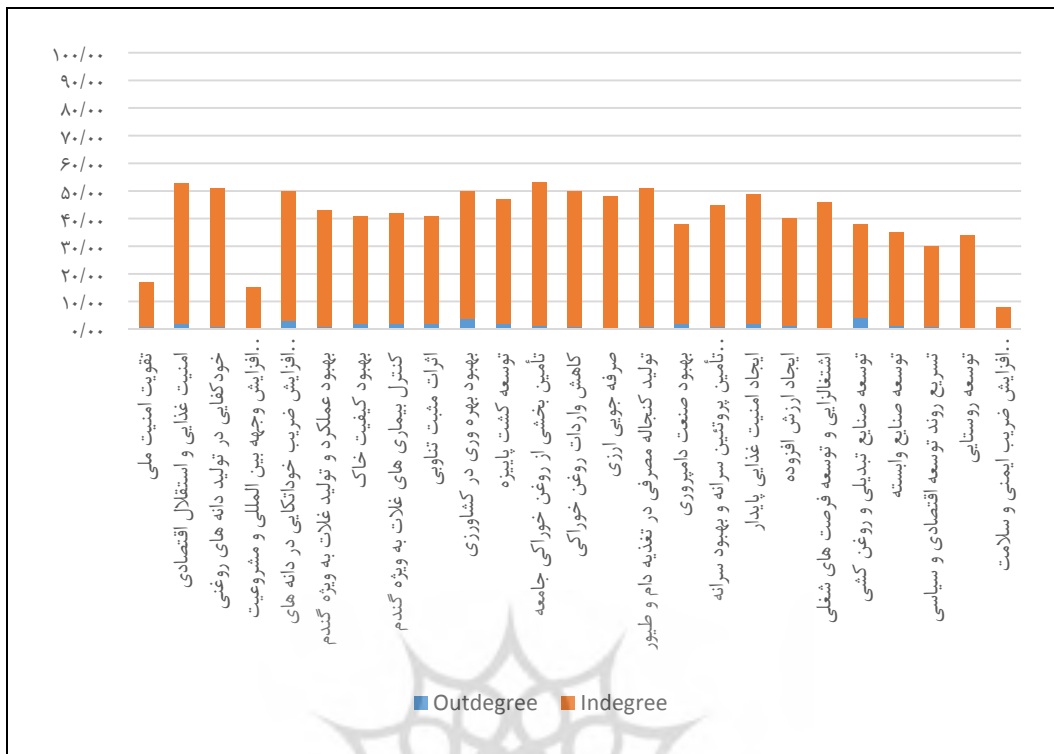
روغنی شناخته شده است.

شکل ۶. نمودار درجه خروجی و ورودی عناصر نگاشت ذی نفعان اصلی طرح توسعه و کشت دانه های روغنی

شکل ۷. نمودار درجه خروجی و ورودی اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت های اجرایی ذی نفعان نگاشت طرح توسعه و کشت دانه های روغنی

شکل ۸. نمودار درجه خروجی و ورودی پیامدهای نکاشت طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی

اعتبار سنجی پژوهش

در پژوهش کیفی برخلاف مطالعات کمی، روایی و پایایی مجزا از یکدیگر نمی باشند (لانگ و جانسون، ۲۰۰۰)، در عوض از نوعی اصطلاح شناسی که هر دو را شامل می‌شود، نظیر قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال و قابلیت اعتماد استفاده می‌شود (دانایی فرد و مظفری، ۱۳۸۸؛ کریمی، آذر، محبان و قاسمی، ۱۴۰۱). با توجه به عدم تمایز مفهوم روایی و پایایی در پژوهش‌هایی کیفی، به طور کلی پژوهش حاضر وفق مطالعات انجام شده (دانایی فرد و مظفری، ۱۳۸۸؛ کریمی و همکاران، ۱۴۰۱) به شرح بندهای زیر، قابلیت اعتماد و اعتبار دارند:

۱. جمع‌آوری داده‌ها با دقت انجام شد؛
 ۲. تلاش شد که مصاحبه‌ها به‌صورت صحیح و بدون سوگیری صورت پذیرد؛
 ۳. انتخاب افراد خبره به طور صحیح و با دقت بود؛
 ۴. جمع‌آوری و پایش داده‌ها طی دو مرحله شامل قضاوت در خصوص ماهیت پرسش‌ها و روش اجرایی پژوهش و دیگری تأیید قابلیت اعتماد و اعتبار فرایند پژوهش اجرا و به تأیید خبرگان رسید.
- یافته‌های این پژوهش پس از تأیید توسط خبرگان پژوهشگر سیاست پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت، در عمل نیز بهره‌برداری شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

از آنجایی که توسعه کشاورزی پایدار، محور اصلی امنیت غذایی است و با توجه به سیاست‌های کلی و نقش صنعت روغن در همراهی با سایر دستگاه‌ها و سازمان‌های ذی‌ربط را در پیاده کردن این سیاست‌ها برای دستیابی به امنیت غذایی در حوزه روغن و دانه‌های روغنی و جلوگیری از گسترش وابستگی به واردات روغن و نیز افزایش صادرات این بخش را که با خوداتکایی کشور میسر خواهد بود، روشن می‌سازد. علی‌رغم تلاش‌های صورت گرفته در ۴۵ سال گذشته تولید این محصولات در داخل با وجود تنوع اقلیمی و محصولی (کلزا، سویا، آفتاب‌گردان، کنجد، گلرنگ و بادام‌زمینی و...) نتوانسته است به‌طور کلی درصد خوداتکایی به روغن و کنجاله را به عدد قابل قبولی برساند و معمولاً در طی این سال‌ها میزان وابستگی به خارج در روغن و کنجاله همواره بیش از ۹۰ درصد بوده است و دولت برای تأمین نیازهای داخلی به‌ویژه در سنوات اخیر بین سه تا چهار میلیارد دلار صرف واردات دانه‌های روغنی، روغن و کنجاله نموده است. مهم‌ترین اصل در طراحی و اجرای مدل تحلیل ذی‌نفعان، شناسایی مهم‌ترین ذی‌نفعان طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی در کشور و شناسایی شبکه قدرتی است که اجازه اجرای مطلوب اهداف، سیاست‌ها و استراتژی‌های طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی را نمی‌دهد. شناسایی میزان تأثیرگذاری و تأثیرپذیری ذی‌نفعان اصلی، اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی ذی‌نفعان و پیامدهای ناشی از اجرای طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی می‌تواند تصویر روشنی را برای تصمیم‌سازان و متولیان اصلی طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی برای سیاست‌گذاری و اجرای مطلوب طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی را منجر می‌شود.

به دلیل عدم شفافیت میان ذی‌نفعان، وظایف و اهداف و همچنین پیامدهای طرح از نگاه سیاست‌گذاران حوزه امنیت

غذایی در محورهای ذیل با توجه به نظرهای خبرگان دسته‌بندی می‌شوند:

• ضعف در شناخت ساختار بازار و بررسی بازار دانه‌های روغنی در ایران

با توجه به تحلیل داده‌های این پژوهش بیشترین میزان تأثیرپذیری در عامل تحقیقات بازار است که نشان‌دهنده آن است که بیشترین تأثیر را از طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی در بین سایر اهداف، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های اجرایی دارد. لذا اهمیت شناسایی ساختار بازار محصولات و بازاریابی آن به حدی است که می‌توان آن را به اندازه اهمیت تولید محصولات کشاورزی دانست. به طوری که در دنیای امروز با توجه به مشکلات تقاضا برای محصولات، بدون شناسایی و اطمینان از وجود بازار یک محصول، تولید آن مفهومی نخواهد داشت. لذا لازم است قبل از هرگونه اقدامی برای تولید و همچنین سیاست‌گذاری، ساختار کلی بازاریابی محصول مربوطه را شناسایی و در جهت تحقق اهداف مورد نظر برنامه‌ریزی کرد.

ساختار بازار الگویی است که بر اساس آن اجزای بازار یعنی خریداران، تولیدکنندگان (فروشنندگان) و تولیدکنندگان

بالقوه یا یکدیگر مرتبط می‌شوند. نحوه ارتباط اجزای بازار، ماهیت رقابت یا انحصار در بازار را مشخص می‌سازد. ساختار بازار یا به عبارت دیگر نحوه ارتباط اجزای بازار از طریق چند متغیر اساسی نظیر تمرکز بازار، تفاوت کالا و... معرفی می‌شود؛ به طوری که با استفاده از مفهوم تمرکز بازار می‌توان نحوه توزیع بازار بین بنگاه‌های فعال را مشخص کرد. هرچه

بازار به‌طور یکنواخت‌تر بین بنگاه‌ها توزیع شده باشد، بازار غیرمتمرکزتر و هر چه بازار به‌صورت نابرابر بین بنگاه‌ها توزیع شده باشد، بازار متمرکزتر ارزیابی می‌شود.

• **سیاست‌گذاری صحیح در راستای تحرک بخشی به صنعت روغن‌کشی و تصفیه روغن کشور**

با توجه به نتایج پژوهش مبنی بر میزان تأثیرگذاری صنعت روغن‌کشی بر طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی که در بین سایر ذی‌نفعان در رتبه چهارم مهم‌ترین ذی‌نفعان قرار دارد. به دلیل پایین بودن میزان تولید دانه‌های روغنی در کشور، سالانه مقدار چشمگیری روغن خام جهت تصفیه در صنایع تصفیه روغن وارد می‌شود، لذا رشد صنایع روغن‌کشی و صنایع وابسته به آن مستقیماً تحت تأثیر میزان مصرف روغن نباتی و واردات دانه‌های روغنی و روغن خام قرار دارد.

• **حذف نهادها و ساختارهای موازی در جهت تحکیم بخشی به ساختار رسمی**

با توجه به اهمیت مشارکت ذی‌نفعان مختلف در راستای امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی و پرهیز از موازی‌کاری، پیشنهاد می‌گردد که فعالیت سازمان‌های مرتبط و ذی‌نفعان شناسایی شده که هم‌ارز دولت و خارج از قوانین و مقررات به برگزاری جلسات و اقدامات تنظیم‌گری در حوزه قیمت‌گذاری می‌پردازند نظیر ستاد تنظیم بازار و ستاد اقتصادی دولت محدود شده و در ساختار بدنه وزارت جهاد کشاورزی و در بخش شورای قیمت‌گذاری به چنین اقداماتی بپردازند و با ایجاد دانش و آگاهی در خصوص امنیت غذایی در بخش دانه‌های روغنی در بین ذی‌نفعان و عموم مردم نسبت به ایجاد امنیت غذایی پایدار در بخش دانه‌های روغنی متناسب با قابلیت‌ها اقدامات لازم صورت پذیرد. نقش دولت و سازمان‌های دولتی نظیر وزارت جهاد کشاورزی از تصدی‌گری و کنشگری به نقش‌های حمایتی، نظارتی، سیاست‌گذاری، تسهیلگری و در یک کلام حکمرانی مطلوب کشاورزی تغییر و تعدیل شده و با افزایش مشارکت و حضور شرکت‌های خصوصی، دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها در راستای اجرای فعالیت‌های فنی و تجاری طبق چارچوب‌های تعیین شده وزارت جهاد کشاورزی تلاش کنند.

با توجه به خروجی‌های به‌دست‌آمده از مدل تحلیل ذی‌نفعان و نقشه شناختی خبرگان، می‌توان مدل تعاملی دولت را احصا کرد که متشکل از وزارتخانه‌های مرتبط با طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی است. همچنین با توجه به ادغام نقشه‌های شناختی هریک از بازیگران، می‌توان نمای کلی از تعاملات دولت با سایر ذی‌نفعان را در شکل ۹ مشاهده کرد. این نمودار شبکه ارتباطی مشارکت‌کنندگان را بر اساس نگاشت ذهنی خبرگان (تعاملات دولت با سایر بازیگران و ذی‌نفعان) و همچنین مدل تحلیل ذی‌نفعان طرح را نشان می‌دهد که مدل تحلیل ذی‌نفعان بر اساس ماتریس قدرت و علاقه نام دارد.

لزوم همکاری با انجمن صنایع روغن‌کشی و روغن‌نباتی برای سهولت خرید محصول تولیدی زارعان با توجه به نقش‌آفرینی جدی و میزان اثرگذاری انجمن صنفی صنایع روغن‌کشی و روغن‌نباتی. پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی به بررسی سایر منابع ذی‌نفعان از قبیل مشروعیت، تأثیر و نفوذ با استفاده از سایر روش‌های تحلیل ذی‌نفعان نظیر روش نگاشت نهادی پرداخته شود تا تعاملات ذی‌نفعان در طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی شفاف‌تر شود. همچنین، پیشنهاد می‌شود که به بررسی ذی‌نفعان پنهان مسئله و شناسایی نقش آن‌ها و تأثیرات آن‌ها بر طرح توسعه و کشت دانه‌های روغنی پرداخته شود؛ عدم شفافیت و حفظ محرمانگی موارد مطرح‌شده از سوی برخی از بازیگران مسئله در مصاحبه و ترس از عواقب مصاحبه شفاف و تفاوت میان واقعیت موجود و اظهارات بازیگران در مصاحبه‌ها و نبود دشرايط لازم برای درگیر کردن و محاسبه نقش بازیگران فراملی و بین‌المللی از محدودیت‌های پژوهش است.

سیاسگزاری

پژوهش حاضر، بخشی از پایان‌نامه مقطع کارشناسی ارشد است که با حمایت مادی و معنوی پژوهشکده سیاست‌پژوهی و مطالعات راهبردی حکمت انجام شده است. گفتنی است که یافته‌های پژوهش در این مجموعه بهره‌برداری شده است و به همین دلیل، فرصتی است که از تمام مدیران و کارشناسان پژوهشکده که در انجام این مهم همکاری کرده‌اند، سپاسگزاری شود.

منابع

- ابطحی فروشانی، زینت السادات؛ فرصتکار، احسان؛ خوشنواپور، نادر و ابطحی فروشانی، سیدتقی (۱۳۹۴). تحلیل ذی‌نفعان کلیدی با استفاده از ماتریس علاقه - قدرت مطالعه موردی: طرح‌های توسعه میادین منطقه پارس جنوبی. *یازدهمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت پروژه*.
- ایزدبخش، حمید و امامی، سیدمجتبی (۱۳۹۹). تحلیل ذی‌نفع و مدل‌سازی بازیگران کلیدی طرح تحول نظام سلامت در جمهوری اسلامی ایران. *مطالعات مدیریت دولتی ایران*، ۳(۲)، ۱۳۱-۱۶۰.
- تصدیقی، هومن (۱۳۹۰). شناسایی ذی‌نفعان پروژه سامانه ارتباطات هوشمند خودروبی از طریق خوشه‌بندی مصادیق ذی‌نفعی بر اساس روش K-Means. *فصلنامه توسعه تکنولوژی صنعتی*، ۹(۱۸)، ۲۹-۳۶.
- خاکباز، حسن و عیوض‌پور، جعفر (۱۳۹۲). مدیریت شبکه ذی‌نفعان در مراکز رشد فناوری. *فصلنامه رشد فناوری*، ۹(۳۲)، ۲۰-۲۴.
- خسروانی، فرزانه؛ آذر، عادل و خدادادحسینی، سید حمید (۱۳۹۵). ساختاردهی مسئله تدوین استراتژی با استفاده از رویکردهای استراتژی مذاکره و بازتاب مفاهیم و تئوری درام (مورد مطالعه: فاز پالایش بعد از تولید زنجیره تأمین سبز گاز پژوهش‌های نوین در تصمیم‌گیری، ۱(۱)، ۱۰۳-۱۳۸.
- دانایی فرد، حسن و مظفری، زینب (۱۳۸۸). ارتقای روایی و پایایی پژوهش‌های کیفی. *تحقیقات مدیریت*، ۱(۱)، ۱۳۱-۱۶۲.
- دهقانی، مصطفی؛ حقیقت‌نابینی، غلامرضا و زبردست، اسفندیار (۱۴۰۰). تحلیل ذی‌نفعان توسعه شهری دانش بنیان (مورد پژوهی: شهر اصفهان). *پژوهش‌های جغرافیای انسانی*، ۵۳(۱)، ۳۲۳-۳۴۱.

- رضائی پندری، عباس؛ آذر، عادل؛ تقوی، الهوردی و مقبل باعرض، عباس (۱۳۹۳). ارائه مدل ارزیابی عملکرد زنجیره تأمین خدمات با رویکرد نگاشت‌شناختی فازی (مورد مطالعه: صنعت بیمه). *چشم‌انداز مدیریت صنعتی*، ۴(۴)، ۷۵-۹۳.
- سلیمان نژاد، رضا؛ علی بیگی، امیرحسین و صالحی، لاله (۱۴۰۰). تحلیل ذی‌نفعان توسعه پایدار گردشگری کشاورزی در غرب استان مازندران. *پژوهش‌های روستایی*، ۱۲(۴)، ۶۶۲-۶۸۳.
- شیخ بگلو، زین العابدین؛ تیمورنژاد، کاوه؛ گیوریان، حسن و عباس‌زاده سهرن، یدالله (۱۳۹۹). شناسایی و تحلیل ذی‌نفعان سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت با استفاده از تکنیک دیمتل. *مدیریت بهداشت و درمان*، ۱۱(۳)، ۳۳-۴۴.
- صدرالسادات، سیدعلی (۱۳۸۸). قانون مدیریت خدمات کشوری تحلیل ریسک‌ها و ذی‌نفعان مربوطه در صنعت نفت. *مدیریت و منابع انسانی در صنعت نفت*، ۳(۷)، ۴۰-۴۳.
- طرزچی، سجاده؛ نظری رباطی، فاطمه (۱۳۹۹). بررسی امنیت غذایی در دوران همه‌گیری کووید - ۱۹ در استان کرمان (سال ۱۳۹۹). *مجله دانشگاه علوم پزشکی اراک*، ۲۳(۵)، ۷۷۴-۷۸۵.
- عارفی، سارا و عندلیب اردکانی، داود (۱۳۹۵). طراحی مدل زنجیره تأمین پایدار با رویکرد DEMATEL فازی و پویایی سیستم در صنایع فولاد استان یزد. *کنفرانس جامع علوم مدیریت و حسابداری*.
- عضدی دیلمی، بهشاد و باقری مقدم، ناصر (۱۳۸۷). تکنیک‌های شناخت و تحلیل ذی‌نفعان با رویکرد برنامه‌ریزی استراتژیک در سازمان‌های دولتی و غیرانتفاعی (مطالعه موردی در شرکت برق منطقه‌ای گیلان). *بیست‌وسومین کنفرانس بین‌المللی برق*. فرشید، مریم؛ گوهررستمی، حمیدرضا و رضانی‌نژاد، رحیم (۱۴۰۱). واکاوی میزان قدرت و منافع ذی‌نفعان سیستم مدیریت استعداد در ورزش استان گیلان بر اساس ماتریس مندلو. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۴(۷۴)، ۱۰۳-۱۲۶.
- قاضی نوری، سید سپهر؛ محمدی، سهیلا و عبدی، منصوره (۱۳۹۲). بهبود فرایند QFD به کمک تحلیل ذی‌نفعان: ابزاری کارا برای برنامه‌ریزی استراتژیک ملی (مطالعه موردی: نقشه جامع علمی کشور). *مجله پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۶(۲۰)، ۳۵-۵۶.
- کریمی، تورج؛ آذر، عادل؛ محبان، بهار و قاسمی، روح اله (۱۴۰۱). تدوین نقشه راه فناوری حمل‌ونقل هوشمند مبتنی بر اینترنت اشیا در صنایع غذایی دارای زنجیره تأمین سرد. *مدیریت صنعتی*، ۱۴(۲)، ۱۹۵-۲۱۹.
- مرادی، یزدان؛ ولی نسب، تورج و عبدالحی، حسینعلی (۱۴۰۲). معرفی محورهای پژوهش و فناوری حوزه شیلات بر پایه چهار رکن امنیت غذایی. *مجله علمی شیلات ایران*، ۳۲(۱)، ۸۵-۹۳.
- مصطفایی دولت‌آباد، خدیجه و آذر، عادل (۱۳۹۱). نگاشت شناخت فازی رویکردی نوین در مدل‌سازی نرم: مدل‌سازی بودجه‌ریزی در مرکز آمار ایران. *پژوهش‌های مدیریت در ایران*، ۱۶(۳)، ۸۳-۱۰۳.
- نیاکان، لیلی و خدیور، آمنه (۱۴۰۱). شناسایی و تحلیل راهبردی نیازها و انتظارات ذی‌نفعان صنعت بیمه. *فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی*، ۱۳(۵۰)، ۶۱-۸۴.

References

- Abtahi Foroushani, Z. A. S., Forsatkar, E., Khoshnavapour, N. & Abtahi Foroushani, S. (2015). Analysis of key stakeholders using the power-interest matrix of a case study: development plans of fields in South Pars region. *Paper presented at the 11th*

- International Project Management Conference*, Tehran. <https://civilica.com/doc/620756> (in Persian)
- Akinci, F., Mollahaliloğlu, S., Gürsöz, H. & Oğücü, F. (2012). Assessment of the Turkish health care system reforms: a stakeholder analysis. *Health Policy*, 107(1), 21-30. doi:10.1016/j.healthpol.2012.05.002
- Arefi, S. & Andalib Ardakani, D. (2016). Designing a sustainable supply chain model with fuzzy DEMATEL quality and dynamic system in steel industries of Yazd province. *Paper presented at the Comprehensive conference of management and accounting sciences*. <https://civilica.com/doc/606239> (in Persian)
- Atashbahar, O., Sari, A. A., Takian, A., Olyaeemanesh, A., Mohamadi, E. & Barakati, S. H. (2021). Integrated early childhood development policy in Iran: a stakeholder analysis. *BMC Health Services Research*, 21, 1-10.
- Azodi Deylami, B. & Bagheri Moghaddam, N. (2008). Beneficiary identification and analysis techniques with strategic planning approach in government and non-profit organizations (case study in Gilan regional electricity company). *Paper presented at the The 23rd International Electricity Conference*. <https://civilica.com/doc/131087> (in Persian)
- Babu, S., Gajanan, S. N. & Sanyal, P. (2014). *Food security, poverty and nutrition policy analysis: statistical methods and applications*. Academic Press.
- Buanes, A., Jentoft, S., Karlsen, G., Maurstad, A., Søreng, S., Norut, C., . . . Norway, A. (2004). In whose interest? An exploratory analysis of stakeholders in Norwegian coastal zone planning. *Ocean & Coastal Management*, 47, 207-223. doi:10.1016/j.ocecoaman.2004.04.006
- Chrysostomidis, I., Perumalpillai, S., Bohm, M., Crombie, M., Beynon, E. & Lee, A. (2013). CO2 Capture Project's CCS Stakeholder Issues Review and Analysis. *Energy Procedia*, 37, 7832-7839. doi:10.1016/j.egypro.2013.06.676
- Danaeifard, H. & Mozaffari, Z. (2009) Promoting Validity and Reliability in Qualitative Management Research: Reflections on Research Auditing Strategies, *Management Research*, 1(1), 131-162. (in Persian)
- Dehghani, M., Haghghat Naeini, G. & Zebardast, E. (2021). Knowledge-Based Urban Development Stakeholder Analysis (Case Study: Isfahan City). *journal of human geography reserach quarterly*, 53(1), 323-341. doi:10.22059/jhgr.2020.280961.1007921
- FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO (2019). *The State of Food Security and Nutrition in the World 2019*. Safeguarding against economic slowdowns and downturns. Rome, FAO. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
- Farshid, M., Goharrostami, H. & Ramezani nejad, R. (2020). Analysis the amount of power and interests of Talent Management system stakeholders in Guilan province sport based on Mendelow matrix. *Sport Management Studies*, 14(74), 103- 126. doi:10.22089/smrj.2020.8709.2969 (in Persian)
- Ghazi Noori, S., Mohammadi, S. & Abdi, M. (2014). Improvement of QFD Process by Stakeholder Analysis, an Efficient Method in National Strategic Planning Process Case-

- Study: The Comprehensive Scientific Map of IRAN. *The journal of Public Management Researches (PMR)*, 6(20), 35-56. (in Persian)
- Gilson, L., Erasmus, E., Borghi, J., Macha, J., Kamuzora, P. & Mtei, G. (2012). Using stakeholder analysis to support moves towards universal coverage: lessons from the SHIELD project. *Health Policy Plan*, 27(1), 64-76. doi:10.1093/heapol/czs007
- Glauben, T., Svanidze, M., Götz, L., Prehn, S., Jamali Jaghdani, T., Đurić, I. & Kuhn, L. (2022). The War in Ukraine, Agricultural Trade and Risks to Global Food Security. *Intereconomics*, 57(3), 157-163. doi:10.1007/s10272-022-1052-7
- Haddad, L., Kennedy, E. & Sullivan, J. J. F. P. (1994). Choice of indicators for food security and nutrition monitoring. *Food Policy*, 19(3), 329-343.
- Heydari, M., Seyedin, H., Jafari, M. & Dehnavieh, R. (2018). Stakeholder analysis of Iran's health insurance system. *Journal of education and health promotion*, 7(1), 135-135. doi:10.4103/jehp.jehp_69_18
- Izadbakhsh, H. & Emami, S. M. (2020). Stakeholder Analysis and Modeling of the Key Actors in the Health System Transformation Plan of the Islamic Republic of Iran %J Journal of Iranian Public Administration Studies. *The journal of Iranian Public Administration Studies (JIPAS)*, 3(2), 131-160. doi:10.22034/jipas.2020.249902.1106 (in Persian)
- Karimi, T., Azar, A., Mohebban, B. & Ghasemi, R. (2022). Developing an Internet of Things-based Intelligent Transportation Technology Roadmap in the Food Cold Supply Chain. *Industrial Management Journal*, 14(2), 195- 219. (in Persian)
- Khakbaz, H. & Eyvazpour, J. (2013). Managing the stakeholders network in technology business incubators. *Journal of science & technology parks and incubators*, 9(32), 20-24. (in Persian)
- Khosravani, F., Azar, A. & Khodadad Hosseini, S. (2016). Strategy Making Problem Structuring with JOURNEY Making and Drama Theory (Case Study: Green Gas Supply Chain). *Journal of modaren researchers in decision making*, 1(1), 103-138. (in Persian)
- Laborde, D., Martin, W. & Vos, R. (2020). Estimating the Poverty Impact of COVID-19 The MIRAGRODEP and POVANA frameworks 1. *International Food Policy Research Institute*. DOI:10.13140/RG.2.2.36562.58560
- Lewis, J. M. (2006). Being around and knowing the players: networks of influence in health policy. *Soc Sci Med*, 62(9), 2125-2136. doi:10.1016/j.socscimed.2005.10.004
- Long, T. & Johnson, M. (2000). Rigour, reliability and validity in qualitative research. *Clinical effectiveness in nursing*, 4(1), 30-37.
- Mikalsen, K. & Jentoft, S. (2001). From user-groups to stakeholders? The public interest in fisheries management. *Marine Policy*, 25, 281-292. doi:10.1016/S0308-597X(01)00015-X.
- Moradi, Y., Valinassab, T. & Abdolhai, H. (2023). Introducing research and technology axes in the field of fisheries based on the four pillars of food security. *Iranian Scientific Fisheries Journal*, 32(1), 85-93. (in Persian)

- Mostafayi, K. & Azar, A. (2012). Cognitive mapping as a new method in optimizing budgeting decisions. *Management Research in Iran*, 16(3), 83-103. (in Persian)
- Namazzi, G., N, K. S., Peter, W., John, B., Olico, O., A, A. K., . . . Elizabeth, E. K. (2013). Stakeholder analysis for a maternal and newborn health project in Eastern Uganda. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 13(1), 58. doi:10.1186/1471-2393-13-58
- Niakan, L. & Khadivar, A. (2022). Identifying and strategically analyzing the needs and expectations of insurance industry stakeholders. *Journal of Strategic Management Studies*, 13(50), 61-84. doi:10.22034/smsj.2022.152226 (in Persian)
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2021). *What Have Countries Done to Support Young People in the COVID-19 Crisis?* OECD Publishing.
- Pajouyan, J. & Ghassemi, H. (1998). Food and nutrition security in Iran: a national study on planning and administration. Tehran: Plan and Budget Organization, Islamic Republic of Iran., 120-128. (in Persian)
- Rezaei Pandari, A., Azar, a., Allahverdi, T. & Moghbel Baarz, A. (2015). A Fuzzy Cognitive Mapping Model for Service Supply Chains Management Performance Measurement (Case Study: Insurance Industry). *Journal of industrial management perspective*, 4(4), 75-93. (in Persian)
- Sadr-Al-Sadati, S. (2009). Civil service management law, analysis of risks and relevant stakeholders in the oil industry. *Strategic Studies in Petroleum and Energy Industry*, 3(7), 43-40. (in Persian)
- Sheikhabgloo, Z., Teymournejad, K., Givarian, H. & Abbaszade Sohroon, Y. (2020). Identification and Analysis of Stakeholders of the Food and Drug Administration of the Ministry of Health using the Demetel Technique. *Journal of healthcare management*, 11(no37), 33-44. (in Persian)
- Solymannejad, R., Alibaygi, A. & Salehi, L. (2022). Stakeholders' Analysis of Sustainable Development of Agricultural Tourism in the West of Mazandaran Province. *Journal of rural research*, 12(4), 662-683. doi:10.22059/jrur.2022.330327.1672 (in Persian)
- Tasdighi, H. (2012). Identifying the Stakeholders of Connected Vehicle Technology Using K-Means Clustering Method. *Quarterly journal of industrial technology development*, 9(18), 29-36. (in Persian)
- Tezerji, S. & Nazari Robati, F. (2020). Status of Food Security in Kerman, Iran During the COVID-19 Pandemic. *Journal of Arak University of Medical Sciences*, 23(5), 774-785. doi:10.32598/jams.23.Cov.6254.2 (in Persian)
- Varvasovszky, Z. & McKee, M. (1998). An analysis of alcohol policy in Hungary. Who is in charge? *Addiction*, 93(12), 1815-1827. doi:10.1046/j.1360-0443.1998.931218157.x
- Wheeler, T. & von Braun, J. (2013). Climate change impacts on global food security. *Science*, 341(6145), 508-513. doi:10.1126/science.1239402